

ΙΣΛΑΜ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ερευνητική εργασία Β΄ λυκείου σχολικού έτους 2016-2017

Ομάδα μαθητών:

Κουλούρη Βιβή, Μάνεση Ιωάννα, Γκούμα Μαρία, Ζαμπλάκου Βασιλική, Καρύδη Ελένη, Κέσκου Σοφία, Μακρή Αθανασία, Μπάρκα Βασιλική, Νήτος Σοφία, Παπαδοπούλου Αφροδίτη, Ριστάνη Βασιλική, Γραμμένος Βασίλης, Ζώτος Ανδρέας, Ζωχιός Αρσένης, Ιωνάς Παναγιώτης, Κορφιιάτης Τάσσος, Μίαρης Σταμάτης, Μπάκολης Γιώργος, Τζελίλι Ηλίας, Αρχοντίδου Μαρία, Βλάχση Ελένη, Βλάχου Κατερίνα

Ως ΤΕΧΝΗΜΑ, πραγματοποιήθηκε έκθεση για το Ισλάμ σε χώρο του 3ου ΓΕΛ Κέρκυρας, την οποία επισκέφθηκαν όλα τα τμήματα Β΄ λυκείου καθώς και μαθητές από άλλες τάξεις και καθηγητές του σχολείου μας Μπορείτε να δείτε την έκθεση στην παρακάτω σελίδα στο youtube.:

https://www.youtube.com/watch?v=qaWl_aiGcDM

Ο υπεύθυνος καθηγητής : Ν. Αγγελόπουλος (Θεολόγος-Ιστορικός)

1. ΙΣΛΑΜ - ΙΔΡΥΣΗ, ΕΠΕΚΤΑΣΗ

Το **Ισλάμ** είναι μονοθεϊστική **θρησκεία**, η οποία διαμορφώθηκε με το κήρυγμα και τη δράση του Προφήτη **Μωάμεθ** (Μουχάμαντ) στις αρχές του **7ου αιώνα**.

Η **αραβική** λέξη «ισλάμ» (**Αραβικά**: إسلام) σημαίνει «υποταγή», και χρησιμοποιείται από τους μουσουλμάνους ως «υποταγή στον Θεό» και εκείνοι που αποδέχονται την θρησκεία του ισλάμ (τη στάση υπακοής, εξάρτησης και αφοσίωσης στον **Θεό**) ονομάζονται μουσλίμ (muslim), που σημαίνει «υποταγμένος» δηλαδή: «υποταγμένος στον Ύψιστο».

Το Ισλάμ δεν έχει μόνο θρησκευτική αλλά και πολιτική υπόσταση, όπως και άλλες θρησκείες. Έχουν χρησιμοποιηθεί στην ελληνική γλώσσα διάφορες ονομασίες για να το προσδιορίσουν, όπως «Ισλαμισμός», «Μουσουλμανισμός» και «Μωαμεθανισμός». Ο τελευταίος όρος θεωρείται απορριπτέος από τους μουσουλμάνους μιας και θεωρούν εαυτούς όχι λάτρεις του Μωάμεθ αλλά απλώς ακόλουθους της διδασκαλίας του.

Ίδρυση και αρχές του Ισλάμ

Η εξάπλωση των Αράβων, που επηρέασε βαθιά την παγκόσμια ιστορία, ήταν συνέπεια της μεταστροφής του λαού αυτού στο **Ισλάμ** (επί λέξει «αφοσίωση και πίστη στο θέλημα του Θεού»), μονοθεϊστική θρησκεία που ίδρυσε ο Μωάμεθ (περ. 570-632).

Ο Μωάμεθ ήταν οδηγός καραβανιών. Ταξίδευε συχνά στις χώρες της Εγγύς Ανατολής και είχε γνωρίσει από κοντά το Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό. Επηρεασμένος από τις δύο αυτές θρησκείες, ο Μωάμεθ διακήρυξε τις αρχές της νέας θρησκείας του Ισλάμ, διώχτηκε όμως το 622 από την πατρίδα του, τη Μέκκα, και κατέφυγε στη Μεδίνα, όπου απέκτησε έναν πυρήνα πιστών οπαδών. Το έτος αυτό (622), έτος της **Εγίρας** (αποδημίας), καθιερώθηκε ως αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων. Κατά την επόμενη δεκαετία (622-632) το Ισλάμ κυριάρχησε σ' όλη την Αραβία.

Το **Κοράνι** (επί λέξει «λόγος θεού»), το ιερό βιβλίο της νέας θρησκείας, απαιτούσε από τους πιστούς (**Μουσλίμ**) να διαδώσουν το Ισλάμ με **ιερό πόλεμο (τζιχάντ)** κατά των απίστων. Ωστόσο τους απαγόρευε να ασκήσουν καταναγκασμό στους Χριστιανούς και τους Ιουδαίους. Όσοι έφευγαν στον πόλεμο γίνονταν **μάρτυρες της πίστης** και εξασφάλιζαν μια θέση στον Παράδεισο .

Η επέκταση - Παράγοντες και συνέπειες

Ο θεσμός του ιερού πολέμου προσέδωσε στους Άραβες ακατανίκητη ορμή. Δυο χρόνια μετά το θάνατο του Προφήτη, οι μαχητές του Ισλάμ, υπό την ηγεσία του

χαλίφη (δηλ. του τοποτηρητή και διαδόχου του Προφήτη), εξόρμησαν από τη Χερσόνησο τους. Ο βυζαντινός στρατός συντρίφτηκε στη μάχη του Γιαρμούκ (636). Μέσα σε λίγα χρόνια οι επιδρομείς κατέκτησαν τις γειτονικές ρωμαϊκές και περσικές επαρχίες (Παλαιστίνη, Συρία, Αίγυπτος, Μεσοποταμία και Περσία). Έτσι αποδείχτηκαν μάταιες οι στρατιωτικές επιτυχίες του Ηρακλείου κατά των Περσών. Τα ανατολικά σύνορα του Βυζαντίου βαθμιαία υποχώρησαν στις παρυφές της Μ. Ασίας. Η αραβική απειλή κορυφώθηκε στο πέρασμα από τον 7ο στον 8ο αι. Οι κυριότεροι παράγοντες των αραβικών κατακτήσεων ήταν η **εξάντληση Βυζαντινών και Περσών** από τη μακροχρόνια πολεμική τους σύγκρουση στα χρόνια του Ηρακλείου και η έντονη **αντίθεση μεταξύ του κέντρου και των ανατολικών επαρχιών** του Βυζαντίου που παρέμεναν προσκολλημένες στην αίρεση του **Μονοφυσιτισμού**. Οι επαρχίες αυτές κατακτήθηκαν ως τα μέσα του 7ου αι. και ενσωματώθηκαν στο **Χαλιφάτο**, όπως ονομάστηκε το Αραβικό Κράτος. Οι Άραβες προέλασαν ακολούθως κατά μήκος των ακτών της Β. Αφρικής. Μετά την κατάκτηση της Καρχηδόνας (τέλη 7ου αι.) οι στρατιές τους πέρασαν, στις αρχές του 8ου αι., τον πορθμό του Γιβραλτάρ και υπέταξαν το μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας. Τελικά ο Κάρολος Μαρτέλος, **μαγιορδόμος** (αυλάρχης) των Φράγκων, κατάφερε να αναχαιτίσει την προέλασή τους στο γαλλικό Πουατιέ, βόρεια από τα Πυρηναία (732).

Στην ανατολή η αραβική προέλαση σταμάτησε στην οροσειρά του Ταύρου, όπου και σταθεροποιήθηκαν τα αραβοβυζαντινά σύνορα. Οι Άραβες δεν περιορίστηκαν σε χερσαίες επιχειρήσεις, αλλά διεκδίκησαν από το Βυζάντιο την κυριαρχία στη Μεσόγειο. Βασιζόμενοι στην τεχνογνωσία και την ναυτική εμπειρία των παράκτιων πληθυσμών της Φοινίκης και της Αιγύπτου, ναυπήγησαν και οργάνωσαν έναν αξιόμαχο στόλο. Ακολούθως έγιναν κύριοι της Κύπρου, της Ρόδου, της Κω, της Χίου, της Κυζίκου και πολιορκήσαν δύο φορές την Κωνσταντινούπολη (674-678 και 717-718). Οι βυζαντινοί μαχητές απέκρουσαν και τις δύο φορές τους Άραβες με τη βοήθεια των απόρθητων τειχών της Βασιλεύουσας και τη χρήση του υγρού πυρός, ενός νέου όπλου που κατέκαιε τα εχθρικά πλοία και ήταν επινόηση του σύρου Καλλίνικου. Η αραβική επιθετικότητα στη θάλασσα έφτασε στο απόγειο της τον 9ο αι. με την κατάκτηση της Κρήτης και της Σικελίας. Η αραβική επέκταση στις ακτές της Μεσογείου οδήγησε στη **διάσπαση του μεσογειακού κόσμου**, που είχε ενοποιηθεί από τους Ρωμαίους. Περαιτέρω η πολεμική δράση των Αράβων στη στεριά και στη θάλασσα προκάλεσε την **εδαφική** συρρίκνωση την **απώλεια** σημαντικών **αστικών κέντρων** και την ερήμωση πολλών περιοχών της αυτοκρατορίας, επέφερε τη **μείωση της αγροτικής παραγωγής** και **επηρέασε αρνητικά** το εσωτερικό και εξωτερικό **εμπόριο** του Βυζαντίου.

Εδαφική επέκταση

Οι τέσσερις πρώτοι χαλίφες(632-661)είχαν κατακτήσει τη Μέση Ανατολή,από Ιράν έως την Αίγυπτο.Η Δαμασκός έπεσε το 635,η Ιερουσαλήμ,η Αντιόχεια και η

Βασόρα το 638.Οι κατακτήσεις συνεχίστηκαν με γρήγορο ρυθμό η Περσία(637-650) και η Αίγυπτος (639-642).Απο το 661 ως το 750,οι Ουμαγιάδες της Δαμασκού θα εξακολουθήσουν την εδαφική επέκταση του Χαλιφάτου προς τ'ανατολικά(Αφγανιστάν),αλλά και προς τα δυτικά (βόρεια Αφρική και Ισπανία).Χειριζόμενος επιδέξια την ιδιαιτερότητα των Βερβέρων,που προσπάθησαν ν'αντισταθούν στην κατάκτηση εκμεταλλευόμενοι τις διάφορες αντιθέσεις (κυρίως των καριτζιτών),ο μουσουλμανικός στρατός διέσχισε το 771 την Ιφρικήγια (το βορρά της Αφρικής) και έφτασε μέχρι το Μαγκρήμπ αλακσά,το δυτικό άκρο του πορθμού του Γιβραλτάρ,επιτυγχάνοντας,με την πιθανή βοήθεια του βυζαντινού κυβερνήτη της Κέουτα και των εξόριστων από τα αστικά κέντρα Εβραίων,την κατάκτηση του αλ-Αντάλούς(λέξη άγνωστης ετυμολογίας,ίσως από το Βανδαλικία),δηλαδή του βασιλείου των Βησιγόθων της Ιβηρικής χερσονήσου,που περιλάμβανε τη σημερινή Ισπανία και Πορτογαλία.Μετά την πτώση της πρωτεύουσας του Τολέδο,οι Άραβες έγιναν οι απόλυτοι κυρίαρχοι μέχρι την Πυρηναία.Η επέλασή τους σταμάτησε στα βουνά αυτά.κυρίως όταν ο Κάρολος Μαρτέλ θ' αποκρούσει στο Πουατιέ (732) την έφοδο τους στη Γαλλία.Οι τελευταίοι Ουμαγιάδες εκθρονίστηκαν το 750 από τους Αββασσίδες της Βαγδάτης και βρήκαν καταφύγιο στο αλ-Ανταλούς.Το λαμπρό χαλιφάτο της Κόρδοβα διατηρήθηκε από το 750 μέχρι την περίοδο της αναρχίας των «βασιλέων των κομμάτων»(ρέγιες ντε τάιφας από το 1031 ως το 1090),τότε που τα χριστιανικά κράτη της βόρειας Ισπανίας θα ολοκληρώσουν την οριστική τους διείσδυση,καταλαμβάνοντας το Τολέδο το 1085.Η Ισπανία,αφολυ θα καταληφθεί διαδοχικά από τις βερβερθξλες δυναστείες των Αλμοραβιδών(1090-1145)και των Αλμοχαδών(1157-1223),θα ξεφύγει σιγά-σιγά από τον έλεγχο των μουσουλμάνων,που όμως θα διατηρήσουν μέχρι το 1492 σε μία στενή λωρίδα γης στη μεσογειακή ακτή,το νασριδικό εμιράτο της Γρανάδα.Το 827,οι Αγλαβίδες της ιφρικήγια ορσοάθησαν να καλάβουν τη Σικελία και τη νότια Ιταλία,αλλά αποκρούστηκαν από τους Βυζαντινούς.Η Σικελία κατακτήθηκε το 902, πέρασε στην εξουσία των Φατιμιδών το 909 και έγινε σχεδόν ανεξάρτητη το 948.Τελικά κατακτήθηκε από τους Νορμανδούς το 1091.Απο τις αρχές του 11ου αιώνα,η ισχύς του Ισλάμ εκφράζεται νε τους Τούρκους που εξισλαμίστηκαν κατά το 10ο αιώνα, και ειδικά με τους Σελτζούκους, που ανήλθαν στο θρόνο των Αββασσιδών το 1058.Ανατράπηκαν το 1258 από τους Μογγόλους(που εξισλαμίστηκαν γύρω στο 1300),οι οπίοι κατέκτησαν το Ιράκ,αλλά σταμάτησαν μπροστά στους Μαμελούκους Τούρκους,που έλεγαν την Αίγυπτο ως την κατάκτηση της από τους Οθωμανούς το 1517.Από το 14ο έως το 19ο αιώνα,το Ισλάμ αντιπροσωπεύεται πρώτιστα από την πανίσχυρη Οθωμανική αυτοκρατορία,που ιδρύθηκε το 1031 στη Μικρά Ασία.Το 1453, οι Οθωμανοί κυριεύουν την Κωνσταντινούπολη,που θα γίνει και πρωτεύουσα του κράτους (με το όνομα Ιστανμπούλ).Στην ανατολή,οι Μαμελούκοι Τούρκοι ιδρύουν το σουλτανάτο του Δελχί(1206-1526).Από το 1526 ως το 1658 η βόρεια Ινδία υποτάχθηκε στην ισλαμική αυτοκρατορία των Μεγάλων μουγγάλ, απόγονων του Μογγόλων. Η Ινδονησία και η Μαλαισία κατά μεγάλο έρος προσηλυτίστηκαν

μέσω των εμπορικών οδών που τις ένωναν με τις μουσουλμανικές χώρες. Το ίδιο ισχύει και για ορισμένες περιοχές της κάτω από την Σαχάρα Αφρικής.

2. ΣΟΥΝΙΤΕΣ - ΣΙΙΤΕΣ

Οι Σουνίτες είναι ένας από τους δύο κύριους κλάδους του Ισλάμ. Δίνουν έμφαση στην σούννα (παράδοση) του προφήτη Μωάμεθ. Ορισμένες φορές οι σουνίτες μουσουλμάνοι αναφέρονται ως «ορθόδοξοι». Πάντως είναι το πολυπληθέστερο από τα δύο κύρια ισλαμικά «δόγματα».

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των Σουνιτών είναι η επιμονή στην πιστή τήρηση των γραφών του Κορανίου, που θεωρείται θεμέλιο του Ισλάμ, και της ισλαμικής παράδοσης, απ' όπου προέρχεται και η ονομασία τους.[1] Οι Σουνίτες θεωρούν ότι παραμένουν πιστοί στην παράδοση (σούννα), η οποία κατ' αυτούς αποτελείται από τις έξι Χαντίθ (Αναφορές) που συντάχθηκαν τον 3ο αιώνα μετά το Μωάμεθ (τον 9ο μ.Χ.). Αντίθετα οι Σίιτες αποδέχονται τη δική τους Χαντίθ.

Οι αποφάσεις παίρνονται με βάση την ομοφωνία της Ούμα (κοινότητας). Τα δυο αυτά σημεία προσφέρουν στερεότητα και συνοχή στο μουσουλμανικό δόγμα. Επίσης, θεωρούν ότι η διαδοχή του Μωάμεθ δεν χρειάζεται να είναι κληρονομική, γεγονός που αποτελεί την κύρια αιτία τριβών και συγκρούσεων με τους Σίιτες Μουσουλμάνους.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ 2 ΙΣΛΑΜ

Η φλόγα της αντιπαλότητας μεταξύ των δύο βασικών κλάδων του Ισλάμ καίει εδώ και αιώνες. Ξεκίνησε αμέσως μετά το θάνατο του προφήτη Μωάμεθ, το 632 μ.Χ. και έχει να κάνει με το ποιος θα ήταν ο διάδοχος του, αφού ο ίδιος δεν όρισε κάποιον.

Οι περισσότεροι σιιτικοί πληθυσμοί βρίσκονται στο Ιράν, το Ιράκ, τη Συρία, το Λίβανο και το Μπαχρέιν.

Στην Τουρκία, τη Συρία, την Αίγυπτο και τη Σαουδική Αραβία, η πλειοψηφία είναι σουνίτες. Συνολικά, σε παγκόσμια κλίμακα οι σουνίτες αποτελούν το 85 έως 90% του μουσουλμανικού κόσμου.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Οι ιδρυτές της σέκτας των σιιτών υποστήριζαν ότι η εξουσία πρέπει να περάσει στο γαμπρό και ξάδελφο του Προφήτη Μωάμεθ, Αλί, και στη συνέχεια στους αρσενικούς διαδόχους του. Οι σίιτες, αναφέρουν πηγές, θεωρούν ότι ο Μωάμεθ

όρισε ως διάδοχο του τον Αλί. Ωστόσο, κάποιοι από τους πιστούς του, βιάστηκαν να χρίσουν νέο πνευματικό ηγέτη τους, τον πεθερό του Προφήτη, Αμπού Μπάκρ. Σε εκείνο το σημείο ακριβώς ξεκίνησαν οι προστριβές και διαμάχες. Αν και οι διαφορές ήταν στην αρχή πολιτικές, στη συνέχεια, αναπτύχθηκαν και θρησκευτικές διαφορές.

Το ίδιο το όνομα των σιτών προέρχεται από την αραβική λέξη «σία», που σημαίνει διάδοχος.

Τελικά ο Αλί επελέγη για να γίνει ο τέταρτος χαλίφης το 656 μ.Χ., κάτι που προκάλεσε κύμα βιαιοτήτων. Το σχίσμα παγιώθηκε το 680 μ.Χ., όταν δολοφονήθηκε στην Καρμπάλα του Ιράκ, ο γιος του Αλί, Χουσεΐν.

Οι σίιτες ηττήθηκαν, αλλά διατήρησαν τις κοινότητές τους σε πολλές περιοχές του μουσουλμανικού κόσμου και συσπειρώθηκαν γύρω από το γιο του Χουσεΐν.

Οι σουνίτες, που πήραν το όνομα τους από τη λέξη σούννα (παράδοση) ακολούθησαν το γιο του κυβερνήτη της Δαμασκού, Γιαζίντ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life, στις περισσότερες χώρες της Μέσης Ανατολής, περίπου το 40% των σουνιτών, δεν θεωρούν ότι οι σίιτες είναι πραγματικοί μουσουλμάνοι. Από την άλλη οι σίιτες υποστηρίζουν ότι ο δογματισμός των σουνιτών και η προσκόλληση τους στην παράδοση δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για τον εξτρεμισμό.

Διαφορές στην άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων

Εκτός από τη βασική διαφορά ότι οι σίιτες προσεύχονται τρεις φορές την ημέρα, ενώ οι σουνίτες πέντε, υπάρχουν μεταξύ τους διαφορές και σε σχέση με την αντίληψη του Ισλάμ.

Οι μουσουλμάνοι βασίζουν την πίστη τους στο Κοράνι και τις Χαντίθ, δηλαδή τις προφορικές «οδηγίες» για τον τρόπο λατρείας και ζωής, τον οποίο πρέπει να ακολουθούν οι πιστοί.

Το Κοράνι και οι Χαντίθ προσδιορίζουν τη Σαρία, δηλαδή τον ισλαμικό νόμο, που ρυθμίζει τους κανόνες οι οποίοι διέπουν θέματα ιδιοκτησίας, κληρονομιάς, γάμου, διαζυγίου, συμβόλαια, συμφωνητικά, εμπορικές και τραπεζικές συναλλαγές, επενδύσεις, δάνεια, υποθήκες.

Οι σουνίτες ακολουθούν τις δικές τους Χαντίθ, ενώ οι σίιτες αποδέχονται διαφορετική έκδοση των Χαντίθ και δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στα κηρύγματα του Αλί και των απογόνων του.

Μία από τις πιο σημαντικές διαφορές σιιτών-σουνιτών είναι ότι οι σίιτες θεωρούν ότι οι ιμάμηδες έχουν θεϊκή προέλευση και δεν είναι απλώς «βοηθοί» του Προφήτη αλλά εκπρόσωποί του στη γη. Με αυτή τη λογική δεν προσκυνούν μόνο στη Μέκκα, αλλά στους τάφους των 11 από τους 12 ιμάμηδες (καθώς ο 12ος, ο Μεχντί, θεωρείται κρυμμένος ή ότι έχει εξαφανιστεί).

Οι σουνίτες δεν αποδίδουν, τόση μεγάλη αξία στους ιμάμηδες, αντίθετα αποκαλούν με αυτό το όνομα όλους τους πνευματικούς ηγέτες της μουσουλμανικής κοινότητας.

Και τα δύο ρεύματα αποδέχονται τους πέντε πυλώνες της Πίστης: Ομολογία της Πίστης, Προσευχή, Φόρος ελεημοσύνης, Νηστεία, Προσκύνημα στη Μέκκα. Ωστόσο, σε αυτούς οι σίιτες προσθέτουν ακόμα πέντε πυλώνες: τη Μοναδικότητα του Θεού, τη δύναμη του Προφήτη, την Ανάσταση, τη Θεϊκή Δικαιοσύνη και την Πίστη στην πολιτική και πνευματική ανωτερότητα των απογόνων του Προφήτη.

ΣΧΟΛΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Σήμερα οι Σουνίτες διακρίνονται σε 4 επιμέρους κλάδους διδασχής του ισλαμικού νόμου, τους Χαναφίτες που εκπροσωπούν το λόγο, τους Μαλικίτες, τους Σαφίτες και τους Χανπαλίτες. Υπάρχουν και οι Ζαχίριτες που αντιπροσωπεύουν την παράδοση, όπως και άλλες σχολές οι οποίες έχουν εκλείψει.

Τα ονόματα αυτών των κλάδων λήφθηκαν από τα ονόματα που έφεραν οι ισάριθμοι ιμάμηδες, δάσκαλοι του ισλαμικού νόμου, δηλαδή ο Χανίφα της Κούφας, ο Μαλίκ της Μεδίνας, ο Σάφι του Καΐρου και ο Χανμπάλ της Βαγδάτης.

Το Μουσουλμανικό Ιερό Πράσινο Θόλος χτισμένο δίπλα στο Μαυσολείο του Προφήτη Μωάμεθ,Μεδίνα,Σαουδική Αραβία

Το μεγαλοπρεπές Τέμενος Ούκμπα,σημαντικό κέντρο της σχολής των Μαλικιτών,Καΐρουάν,Τυνησία

ΣΟΥΝΙΤΕΣ ΚΑΙ ISIS

Μετά την κατάληψη από το «Ισλαμικό Κράτος» του Ραμάντι, 65 χιλιόμετρα δυτικά της Βαγδάτης, χιλιάδες Ιρακινοί εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους.

Περισσότεροι από χίλιοι Ιρακινοί σουνίτες πολεμιστές στάθηκαν προσοχή, ντυμένοι με στολή παραλλαγής αλλά δίχως να κρατούν τα όπλα τους, καθώς ο αρχηγός της φυλής τους εμψύχωνε, ώστε να επιτεθούν με ορμή ενάντια στους μαχητές του «Ισλαμικού Κράτους» και να πάρουν εκδίκηση. «Τώρα είναι η ώρα να εκδικηθούμε για τους μάρτυρές μας», είπε ο σείχης Φαλίχ αλ-Εσάουι, υπολογίζοντας την καταστροφή που έχουν σπείρει οι «αρουραίοι του Ισλαμικού Κράτους»: 25.000 σπίτια έχουν ισοπεδωθεί, γέφυρες έχουν καταστραφεί και η οικονομία έχει κλονισθεί

ισχυρά. Ο Αλ-Εσάουι και άλλοι επικεφαλής των σουνιτών μαχητών ζήτησαν από τον σίιτη πρωθυπουργό του Ιράκ, Χαϊντέρ αλ-Αμπαντι, να υποστηρίξει τους άνδρες τους και να τους εξοπλίσει, για να αναλάβουν μόνοι τους τη μάχη απέναντι στο «Ισλαμικό Κράτος». Αυτό συνέβη πριν από 11 ημέρες σε μία στρατιωτική βάση στη Φαλούτζα, μία από τις τελευταίες πόλεις της επαρχίας Ανμπαρ που βρίσκονται στα χέρια της κυβέρνησης. Θεωρήθηκε ως η έναρξη ενός κυβερνητικού προγράμματος για την εκπαίδευση και τον εξοπλισμό των γηγενών ανδρών των σουνιτικών φυλών, που θα πολεμήσουν ενάντια στους εξτρεμιστές σουνίτες του «Ισλαμικού Κράτους» - μία χειρονομία κρίσιμη που θα έδειχνε ότι οι σίιτες και οι σουνίτες Ιρακινοί μπορούν να αντιμετωπίσουν τον εχθρό ενωμένοι και να καθησυχάσουν τους κατοίκους. Με τους σίιτες να καταλαμβάνουν στο μεγαλύτερο μέρος την εξουσία, οι σουνιτικές κοινότητες τέθηκαν στο περιθώριο και εξοστρακίσθηκαν από τη δημόσια ζωή λόγω των δεσμών που διατηρούσαν με το κόμμα Μπάαθ του Σαντάμ Χουσεΐν. Ορισμένοι από αυτούς τους σουνίτες σήμερα μάχονται στο πλευρό του «Ισλαμικού Κράτους». Άλλοι επιχείρησαν να μπούκοτάρουν τις εκλογές. Ένας μεγάλος αριθμός εξ αυτών αρνείται τα δημογραφικά δεδομένα που τους καθιστούν μειονοτική κοινότητα στο Ιράκ. Οι πιο πολλοί, βέβαια, ήθελαν να συνεχίσουν τη ζωή τους και να βρουν τη θέση τους μέσα στο νέο καθεστώς.

Μια πρόσφατη σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης έδειξε ότι μόνο το 1% των ενηλίκων Σουνιτών του Λιβάνου υποστηρίζουν το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS). Στην πραγματικότητα, δεδομένου ότι οι Λιβανέζοι σουνίτες είναι πρόθυμοι να στηρίξουν όποιον μπορεί να νικήσει τους εχθρούς τους και να αποκαταστήσει την υπερηφάνειά τους, πολλοί από αυτούς βρίσκουν το ISIS ελκυστικό για αρκετούς λόγους.

Οι μαχητές των Ταλιμπάν πρεσβεύουν το σουνιτικό δόγμα. Η η Αλ Κάιντα, οι Ταλιμπάν και το ISIS είναι σουνίτες και στρέφονται κατά του σιιτισμού. Οι σύγχρονοι σουνίτες εξτρεμιστές μάλιστα, που έχουν ασπαστεί μια νέα, εντελώς δικής τους κοπής, αντίληψη του τζιχάντ (ό,τι γίνεται ευρέως αντιληπτό ως «ιερός πόλεμος κατά των απίστων»), αρνούνται ακόμη και να αναγνωρίσουν τους σίιτες ως γνήσιο κλάδο του Ισλάμ, τους αποκηρύσσουν δε ως «καφίρ», άπιστους δηλαδή.

Οι Σουνίτες μουσουλμάνοι εκπροσωπούν το «ορθόδοξο» Ισλάμ και αποτελούν σήμερα το 80% και πλέον του ισλαμικού κόσμου. Είναι το κομμάτι που πιστεύει πως όλοι οι σύντροφοι του Προφήτη ήταν φερέγγυοι και πως ο καλύτερος σύντροφος μετά τον Προφήτη ήταν ο πρώτος χαλίφης Αμπού Μπακρ. Ακολουθεί ο δεύτερος χαλίφης Ομάρ Χατάμπ και στη συνέχεια ο Οθμάν και ο Αλί. Επίσης, ότι τέσσερις ήταν οι μεγάλοι νομοδιδάσκαλοι και θεολόγοι της μουσουλμανικής θρησκείας, των οποίων η γνώμη θεωρείται ότι έχει κύρος νόμου. Ονομάζονται Μεγάλοι Ιμάμηδες και είναι οι Αζάμ Έμπου Χανιφέ, Μαλίκι, Χανμπελί και Σάφι.

Τα ονόματα αυτών των τεσσάρων μάζων δόθηκαν στις τέσσερις θρησκευτικές ομάδες, από τις οποίες αποτελείται ο Σουνιτικός Ισλαμισμός. Οι ομάδες αυτές ασχολήθηκαν με την ανάλυση όλων σχεδόν των κοινωνικών φαινομένων και συνηθειών του σουνιτικού μουσουλμανικού κόσμου. Κάθε μία ομάδα έχει τον δικό της ανεξάρτητο τρόπο σκέψης.

Σουνίτες είναι σχεδόν το σύνολο του αραβικού κόσμου και ειδικώς των χωρών της Βόρειας Αφρικής και της Αραβικής Χερσονήσου. Σημειώνεται ότι στη σουνιτική ομάδα των Μαλίκι ανήκει το σύνολο σχεδόν των Αράβων της Βόρειας Αφρικής. Επίσης, Σουνίτες είναι η πλειονότητα των μουσουλμάνων της Τουρκίας, της Βαλκανικής, της Αφρικής, της Νοτιοανατολικής Ασίας, της Κίνας και της Νότιας Ασίας.

Κύρια θρησκευτική σουνιτική οργάνωση αποτελούν οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι ή Μουσουλμανική Αδελφότητα (Muslim Brotherhood). Δημιουργήθηκε αρχικά στην Αίγυπτο, έχει όμως εξαπλωθεί και σε άλλες αραβικές χώρες, τόσο της Μέσης Ανατολής (όπως στη Συρία) όσο και στις χώρες του Μαγκρέμπ. Ιδρύθηκε το 1928 στην Ισμαηλία της Αιγύπτου, από τον Χασάν αλ Μπάννα (Hasan al-Banna), έναν 22χρονο δάσκαλο, ως απάντηση στη διάλυση του Ισλαμικού Χαλιφάτου από τον Τούρκο ηγέτη Κεμάλ Ατατούρκ το 1924. Η Μουσουλμανική Αδελφότητα, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη οργάνωση, έχει καταστεί το ιδεολογικό και θεσμικό κέντρο του σουνιτικού δόγματος στον αραβικό και στον ισλαμικό κόσμο, κυρίως στην Αίγυπτο.

Ο Σαλαφισμός αποτελεί άλλη μία, φονταμενταλιστικού τύπου, έκφραση του σουνιτικού Ισλάμ. Ο σύγχρονος Σαλαφισμός βασίζεται σε μια αυστηρή επανερμηνεία του Ισλάμ, που καλεί τους μουσουλμάνους να επιστρέψουν στις αρχικές διδασκαλίες που περιγράφονται στο Κοράνι και στις πρακτικές του Προφήτη Μωάμεθ, όπως κατανοήθηκαν από τους συντρόφους του. Σύμφωνα με τους Σαλαφιστές, μη-ισλαμικές σκέψεις έχουν μολύνει το «αληθινό» μήνυμα του Ισλάμ για αιώνες και οδήγησαν στην απομάκρυνση από τον ισλαμικό τρόπο ζωής. Οι Σαλαφιστές αποτελούν μειοψηφία μεταξύ του παγκόσμιου μουσουλμανικού πληθυσμού, ακόμη και μεταξύ των Ισλαμιστών. Κατά κάποιο τρόπο, ο Σαλαφισμός μπορεί να θεωρηθεί ως απόρριψη της πολιτικής ιδεολογίας της Μουσουλμανικής Αδελφότητας.

3. ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΣΗΜΕΡΑ

Η διαμόρφωση της σημερινής φυσιογνωμίας του Ισλάμ άρχισε από την εποχή της ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας. Αυτή έφερε το θεοκεντρικό πολιτισμό του Ισλάμ σε επαφή με τον ανθρωποκεντρικό δυτικό πολιτισμό. Κάποια από τα επιτεύγματα του

δυτικού πολιτισμού, όπως η τεχνολογία. η στρατιωτική οργάνωση, τα οικονομικά και πολιτικά συστήματα, οι νόμοι, η παιδεία κτλ. προσείλκυσαν κυρίως τους πολιτικούς αρχηγούς χωρών, όπως π.χ. της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, που θέλησαν να μεταφέρουν τα επιτεύγματα αυτά στις χώρες τους. Έτσι η δυτική παιδεία άρχισε να αντικαθιστά την ισλαμική. Το ίδιο συνέβη με τα δυτικά νομικά συστήματα, που άρχισαν να αντικαθιστούν τη σαρία κτλ. Αυτό έφερε τους ανανεωτές σε σύγκρουση με εκείνους που έτσι έχαναν τη δύναμή τους, δηλαδή τους ουλεμάδες (νομομαθείς του Ισλάμ), αλλά και με όσους θεωρούσαν το Ισλάμ συστατικό στοιχείο της εθνικής ταυτότητας.

Οι δύο αυτές τάσεις, των ανανεωτών και των συντηρητικών στοιχείων, αποτελούν τις δυνάμεις που διαμορφώνουν την εικόνα του σημερινού Ισλάμ. Χρονολογικά η πρώτη από αυτές είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία λιγότερο ή περισσότερο εκσυγχρονισμένων ισλαμικών κρατών, όπως το Πακιστάν, η Τουρκία, η Αίγυπτος κ.ά., όπου το Ισλάμ, παρά την ισχυρή του παρουσία, δεν καθορίζει όλες τις όψεις της ζωής. Η δεύτερη είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κινήματων που επιδιώκουν την ανάκτηση της κυριαρχίας του Ισλάμ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως εκείνη του Ιράν, τα κινήματα αυτά πέτυχαν το σκοπό τους με την εγκαθίδρυση θεοκρατικών συστημάτων, ενώ σε άλλες, όπως εκείνες διάφορων χωρών της Β. Αφρικής, η σύγκρουση αποτελεί μια συνεχιζόμενη αιματηρή πραγματικότητα. Τα κινήματα αυτά συνήθως τονίζουν την ανωτερότητα του Ισλάμ έναντι όλων των άλλων θρησκειών αλλά και ιδεολογιών και ιδιαίτερα του δυτικού τρόπου ζωής. Ένα ακόμη στοιχείο της σημερινής εικόνας του Ισλάμ είναι η νέα εξάπλωσή του σε διάφορες περιοχές, που οφείλεται σε διάφορους λόγους, όπως π.χ. στην παγκόσμια αναβίωση, από τη δεκαετία του 60, του μυστικισμού των διάφορων θρησκειών, συμπεριλαμβανομένου και του ισλαμικού σουφισμού. Μ' αυτήν τη μορφή το Ισλάμ έχει διαδοθεί πλατιά σε μερικές χώρες, όπως π.χ. στη Γαλλία. Άλλος λόγος είναι η επιθυμία από διάφορες εθνικές ή φυλετικές ομάδες, όπως οι μαύροι της Αμερικής και της Αφρικής, να διαφοροποιηθούν από τα πρότυπα των δυτικών κοινωνιών και να αποκτήσουν εθνική ή φυλετική ταυτότητα άλλη από εκείνη των δυτικών.

Το **Ισλάμ** ,με λίγα λόγια ,επηρεάστηκε από τον δυτικό πολιτισμό και δημιουργήθηκαν **δύο ρεύματα**:

Το **ανανεωτικό**,που κατόρθωσε να εκσυγχρονίσει κράτη πως η Τουρκία,η Αίγυπτος κ.α

Το **συντηρητικό**,που κατάφερε να εγκαταστήσει θεοκρατικά καθεστώτα (Ιράν) και να αναζωπυρώσει το θρησκευτικό φανατισμό.

Το **σημερινό Ισλάμ εξαπλώνεται ταχύτατα** σε πολλές χώρες,κυρίως του Τρίτου Κόσμου και αυτό οφείλεται:

Στην τάση προσέγγισης του σοφισμού από τις δυτικές κοινωνίες

Στην επιθυμία ορισμένων εθνικών ομάδων να απεξαρτηθούν από τον δυτικό τρόπο ζωής.

Ο σύγχρονος μουσουλμανικός κόσμος, όπως αναφεραμε και προηγουμένως, είναι διαιρεμένος. Σύμφωνα με τον καθηγητή Μάξη Ιωάννη, το ρήγμα στην πολιτική ενότητα του μουσουλμανικού κόσμου είναι το αποτέλεσμα των παρακάτω παραγόντων:

α. Του σχίσματος μεταξύ σουνιτών και σιιτών.

β. Του χάσματος μεταξύ περσικού και αραβικού πολιτισμού.

γ. Της επέμβασης των τουρκικών φύλων της Ασίας και της αρπαγής της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των πιστών από αυτά.

δ. Της τεράστιας εξάπλωσης του Ισλάμ σε χώρες με πολιτισμούς τελείως διάφορους από τη Μέση Ανατολή, όπως για παράδειγμα οι Ινδίες και οι χώρες της Αφρικής.

Κανείς όμως δεν μπορεί να αποκλείσει μια ενοποίηση του μουσουλμανικού κόσμου στο μέλλον. Δηλαδή να ενοποιηθούν τα ισλάμ και να δημιουργήσουν ένα ενιαίο ισλάμ (με γιώτα πεζό). Ήτοι να έχουμε μια θρησκευτική και ιδεολογική ταύτιση ενός ενιαίου ισλάμ με το Ισλάμ, η οποία σύμφωνα με τη θεωρία σύγκρουσης των πολιτισμών του Χάντιγκτον (Clash of civilization, Huntington) ενδέχεται να οδηγήσει σε συγκρούσεις με τη Δύση. Αυτό η υπόθεση αποτελεί ένα πρόβλημα το οποίο απασχολεί σήμερα τους δυτικούς και ιδιαίτερα τις ΗΠΑ και το στρατηγικό της εταίρο στην καρδιά του μουσουλμανικού κόσμου, το Ισραήλ.

Για να αναλύσουμε την παραπάνω υπόθεση θα πρέπει να κάνουμε μια σύντομη αναφορά στο πολιτικό Ισλάμ, το οποίο εμφανίστηκε τον 18ο αιώνα με τους φονταμενταλιστές που επιχειρούσαν να «απελευθερώσουν» τους μουσουλμάνους από μια «επίπεδη» παραδοσιακή λατρεία της θρησκείας. Οι φονταμενταλιστές όμως του 20ου αιώνα συνέδεσαν τη θρησκεία με κοσμικά προβλήματα των κοινωνιών από τις οποίες προέρχονται, προτείνοντας την επίλυσή τους με την εγκαθίδρυση ισλαμικού κράτους που θα βασίζεται στην εφαρμογή των αρχών του Ισλαμικού νόμου. Οι ισλαμιστές με την εργαλειοποίηση της θρησκείας δεν δίνουν μόνο τη δική τους ερμηνεία στο Ισλάμ, αλλά το αναπλάθουν σε μια μάχιμη ιδεολογία για την κατάκτηση της εξουσίας. Και εδώ βρίσκεται η ουσία του φαινομένου του πολιτικού ισλαμισμού από το 1945, όπου η φιλοσοφική λειτουργία του Ισλάμ υποχωρεί, αλλοιώνεται και δίνει τη θέση της σε μια μάχιμη ιδεολογία. Αυτή η ιδεολογικοποίηση του Ισλάμ συμβάλλει αρχικά στην αφύπνιση για την εθνική απελευθέρωση από την αποικιοκρατία, αλλά στη συνέχεια μετατρέπεται στο σύγχρονο πολιτικό Ισλάμ.

Ο πολιτικός ισλαμισμός εκφράζεται σήμερα από δύο βασικά ρεύματα, τα οποία σκοπεύουν στην κατάληψη της εξουσίας και είναι:

α. **Το ήπιο Ισλάμ**, το οποίο υποστηρίζεται από τη Δύση και ιδιαίτερα από τις ΗΠΑ, και

β. **Το ριζοσπαστικό Ισλάμ**, το οποίο αναπτύχθηκε έντονα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τόσο σε πληθυσμούς σουνιτών όσο και σιϊτών και συνιστά ένα κίνημα επαναστατικό που στοχεύει στην ανατροπή των υπαρχόντων καθεστώτων και στην εγκαθίδρυση ισλαμικού κράτους μέσω επαναστατικής πολιτικής πράξης. Οι ηγέτες του δεν είναι απαραίτητα κληρικοί, αλλά και κοσμικοί διανοούμενοι που στοχεύουν στην κατάληψη της εξουσίας, απευθυνόμενοι στα φτωχά στρώματα της κοινωνίας και υποσχόμενοι σ' αυτά ανάπτυξη και ευημερία.

Προς αποφυγή μιας πιθανής ενοποίησης του μουσουλμανικού κόσμου, η οποία είναι δυνατόν να γίνει με τη σημαία του ριζοσπαστικού Ισλάμ, οι ΗΠΑ έχουν θέσει ως στόχο της Υψηλής Στρατηγικής τους τον κατευνασμό του ριζοσπαστικού Ισλάμ και την ανάδειξη του ήπιου Ισλάμ (Light Islam), που συμφιλιώνει το Ισλάμ με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και τη χειραφέτηση της γυναίκας. Σύμφωνα με τον καθηγητή Μάριο Ευρυβιάδη, για να το πετύχουν αυτό χρησιμοποιούν τις ίδιες μεθόδους που χρησιμοποίησαν κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου για την καταπολέμηση της κομμουνιστικής ιδεολογίας. Δηλαδή τότε χρησιμοποίησαν τον ευρωκομμουνισμό (ήπιο κομμουνισμό) για να διαβρώσουν τον κομμουνισμό ενώ σήμερα χρησιμοποιούν το ήπιο Ισλάμ, για την ανάσχεση και τη διάβρωση του ριζοσπαστικού Ισλάμ. Ήδη κατευνάζουν το Ισλάμ στη Ευρώπη, στα Βαλκάνια, στην Τουρκία και στην Κύπρο, σε βάρος ακόμα και χριστιανικών πληθυσμών, «πουλώντας εξυπηρέτηση» στους Σαουδάραβες μεγιστάνες.

Η εκλογή του Μπαράκ Χουσεϊν Ομπάμα, ως προέδρου των ΗΠΑ, υποβοηθά την τάση ανάδειξης του ήπιου Ισλάμ. Σε συνέντευξή του στο τηλεοπτικό δίκτυο al-Arabiya, αμέσως μετά την ανάληψη της προεδρίας των ΗΠΑ, δήλωσε ότι θα τηρήσει τη δέσμευσή του να τείνει «χείρα φιλίας στον μουσουλμανικό κόσμο», το οποίο και πράττει μέχρι σήμερα. Επίσης τόνισε ότι οι ΗΠΑ είναι «έτοιμες να ξεκινήσουν μια νέα εταιρική σχέση, βασισμένη στον αμοιβαίο σεβασμό και τα αμοιβαία συμφέροντα με το μουσουλμανικό κόσμο».

Ακόμη και με το Ιράν οι κινήσεις των ΗΠΑ είναι προσεκτικές και προσπαθούν μέσω διαπραγματεύσεων να επιλύσουν το πρόβλημα των πυρηνικών φιλοδοξιών του Ιράν. Πιθανή επιδείνωση των σχέσεων ΗΠΑ - Ιράν, ως αποτέλεσμα στρατιωτικής επέμβασης τύπου «προληπτικού κτυπήματος», προβλέπεται να επηρεάσει δυσμενώς τη στάση όλης της μουσουλμανικής παγκόσμιας κοινότητας (του Ισλάμ) προς τη δύση, αυξάνοντας τη δράση των ισλαμιστικών κινημάτων και της ισλαμιστικής τρομοκρατίας, με αποτέλεσμα να μειωθεί η πιθανότητα επικράτησης του ήπιου Ισλάμ (ήπιο Ισλάμ).

Όσον αφορά την Τουρκία, οι ΗΠΑ στηρίζουν τον εξόριστο ισλαμιστή ηγέτη και

«πνευματικό» του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, του Φετχουλάχ Γκιουλέν, ώστε σε πιθανή μετάλλαξη ή ανατροπή του κεμαλικού κοσμικού κράτους να αναδειχθεί το ήπιο και όχι το ριζοσπαστικό Ισλάμ. Εξάλλου σύμφωνα με τον Αχμέτ Νταβούτογλου, ο οποίος είναι η πηγή της σύγχρονης νέο-οθωμανικής τουρκικής γεωστρατηγικής σκέψης, το πολιτικό Ισλάμ θεολογικό-πολιτικώς δεν αποδέχεται, ούτε και αυτό την έννοια του κράτους-έθνους, αλλά την έννοια της Ούμμα (Umma), της Διεθνούς Κοινότητας των Πιστών, δηλαδή με λίγα λόγια το Χαλιφάτο, στο πλαίσιο του οποίου δεν υπάρχει θέση για εθνοκρατικά μορφώματα, που θεωρούνται «Κράτη-Θραύσματα» της Ούμμα και «είναι αποτέλεσμα της προδοσίας του Ισλάμ από τους βέβηλους Πρίγκιπες του». Τον Νταβούτογλου τον κεντρίζει η εξέχουσα θέση του Ισλαμικού κόσμου ή του Ισλαμικού πολιτισμού στην Παγκόσμια Τάξη Πραγμάτων. Ο ίδιος ισχυρίζεται ότι ο Ισλαμικός κόσμος βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο των Διεθνών Σχέσεων. Εξυψώνει την ενότητα της ισλαμικής καθολικής Ούμμα σε καθεστώς «ιδανικής γεωπολιτικής δομής» και αποδοκιμάζει την έννοια του «Κράτους-Εθνους» με εργαλείο την ισλαμική «νομιμότητα».

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω που αφορούν τη Τουρκία, είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε καλύτερα τη διαδικασία επίλυσης του κουρδικού προβλήματος, που βρίσκεται σε εξέλιξη και η οποία επηρεάζει άμεσα το γεωπολιτικό παιχνίδι στην ευρύτερη Μέση Ανατολή.

Πρέπει να τονίσουμε ότι στις μερες μας το ισλαμ θεωρείται συνωνυμο της τρομοκρατίας.Μετα τα γεγονοτα της 11^{ης} Σεπτεμβριου 2001(πτωση διδυμων πυργων) και τις τρομοκρατικες επιθεσεις στο παρισι στις 7 ιανουαριου και στις 13 νοεμβριου του 2015(επιθεση στα γραφεια του charlie hebdo και στο κεντρο του Παρισιου αντιστοιχως) αυτό φαινεται ισως φυσικο.Ωστοσο,είναι εντελως αναληθες.Το ισλαμ ομως δεν μπορεί να θεωρηθει υπευθυνο για τις ενεργειες των τρομοκρατων.Οι τρομοκρατες ακολουθουν τη δικη τους διεστραμμενη λογικη,και δρουν εξω από τα φυσιολογικα ορια και περα από τον κοινο νου.Ειναι αναισθητοι ανθρωποι,και οι σατανικες πραξεις τους προκαλουν αποτροπιασμο σε κάθε ευσυνειδητο ανθρωπο.

Η ισλαμικη συνειδηση,η συνειδη της συντριπτικης πλειοψηφιας των μουσουλμανων , διεπεται από τη δικαιοσυνη ,την αληθεια και τις κοινες ανθρωπινες αξιες.Βάζοντας ολους τους Μουσουλμανους στο ιδιο τσουβαλι,υποτιμουμε την ανθρωπια τους και δυσφημουμε πανω από ένα δισεκατομμυριο ανθρωπους,τις κοινωνιες τους ,την ιστορια τους,ως μια καρικατουρα της πιο σκοτεινης πλευρας της Δυσης.

Οι Μουσουλμανοι ειναι ΑΛΗΘΙΝΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.Για πανω από 800 χρονια , ο πολιτισμος τους ηταν στην 1^η γραμμη της επιστημης και της μαθησης,της σκεψης και της καινοτομιας,της λογοτεχνιας και των ταξιδιων,της πολιτικης και των διεθνων σχεσεων.

Σήμερα , οι μουσουλμανοι προσπαθουν να ξαναβρουν την ιστορικη τους ταυτοτητα , να απευθερωθουν από τα δυσβασταχτα βαρη της νεοαποικιοκρατιας και μιας καταπιεστικης και αδικης παγκοσμιας ταξης ,και να δημιουργησουν ένα υπευθυνο και βιωσιμο μελλον.

4. ΤΟ ΑΥΡΙΑΝΟ ΙΣΛΑΜ

Πισω από τον αναβρασμο και τις αντιφασεις που τον ωθουν σε τοσες πολλες διαφορετικες κατευθυνσεις,ο **μουσουλμανικος κοσμος ανοικοδομειται ως δυναμικος,προοδευτικος πολιτισμος του μελλοντος**.Μακρια από τις κραυγες και τα σλογκαν των εξτρεμιστων που μονοπωλουν την δημοσιοτητα,παλλεται από ιδεες,αντιπαραθεσεις και συζητησεις γυρω από τη σημασια που εχει το μηνυμα του Μωαμεθ για το παρον και για το μελλον.Πολλες από αυτές τις νεες ιδεες,θεωριες,αντιληψεις και οπτικες όχι μονο θα μεταμορφωσουν το Ισλαμ και τις μουσουλμανικες κοινωνιες από μεσα,αλλα θα συμβαλουν επισης ουσιαστικα και καιρια στην εξελιξη ενός πλουραλιστικου κοσμου.

ΧΩΡΙΣ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ,ουτε τα ερωτηματα που αντιμετωπιζει ο μουσουλμανικος κοσμος εχουν απλες απαντησεις,ουτε τα προβληματα του επιδεχονται συμβιβαστικες λυσεις.Μεικες φορες,οι καταστασεις φαινονται πραγματικα δεινες και απελπιστικες.Αλλα οι Μουσουλμανοι ,χαρη στην πιστη τους ,είναι αθεραπευρα αισιοδοξοι.Και αντιλαμβανονται ολο και πιο καθαρα ότι μονο η επισταμενη και διαρκης πνευματικη ,κωνωνικη και πολιτικη προσπαθεια,σε συνδυασμο με μια συνεχη διαδικασια αναστοχασμου, θα δώσει βιωσιμες επιλογες και εναλλακτικες λυσεις για το μελλον.Η αντιληψη της πραγματικοτητας,όπως λενε,είναι η μιση νικη!!!

5. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

Όποιος παρατηρήσει τον λόγο για τον οποίον η σύγχρονη επιστήμη και η τεχνολογία έχουν κάνει τεράστια βήματα και προχώρησαν μέχρι την πρόοδο που έχει παρουσιαστεί μέχρι σήμερα, ασφαλώς θα συμφωνήσει ότι αυτό οφείλεται στον ισλαμικό πολιτισμό που μετέδωσε και εισήγαγε μια τεράστια ποσότητα γνώσεων, ενώ ανέδειξε πολλούς λόγιους.

Ο C. H. Haskins 8 είπε:

«Το βασικό γεγονός παραμένει ένα, ότι οι Άραβες της Ισπανίας ήταν η κύρια πηγή καινούργιων γνώσεων για την Ευρώπη».

Αυτοί είναι που έθεσαν τα θεμέλια, στα οποία ο σύγχρονος πολιτισμός βασίστηκε για να προχωρήσει. Όποιος ξεφυλλίσει το “Dictionary of Technical Terms for Aerospace” (Λεξικό Τεχνικών Αστρονομικών Όρων) θα φτάσει εύκολα στο συμπέρασμα ότι το εξήντα τοις εκατό των αστεριών που γνωρίζουμε έχει αραβικά ονόματα

Τα κείμενα και τα έργα των πρώτων Μουσουλμάνων λογίων ήταν οι κύριες πηγές, από τις οποίες επωφελήθηκε η Δύση, κυρίως οι Ευρωπαίοι που χρησιμοποίησαν αυτά τα έργα κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης. Πολλά από αυτά τα κείμενα χρησιμοποιούνταν στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Ο Μαρκήσιος του Dufferin και Ava 9 είπε:

«Η Ευρώπη οφείλει σε μεγάλο βαθμό στην ισλαμική επιστήμη, στην ισλαμική τέχνη και στην ισλαμική γραμματεία το γεγονός ότι κατάφερε να βγει από το σκοτάδι του Μεσαίωνα».

Αστρολάβος: Μια σημαντική συσκευή που εφευρέθηκε από Μουσουλμάνους για την πλοήγηση. Οι κορυφές των καμπυλωτών αιχμών στο μπροστινό μέρος δείχνουν τις θέσεις των πιο λαμπρών αστεριών. Το όνομα κάθε αστερά αναγράφεται στη βάση της κάθε αιχμής. Στο πίσω μέρος είναι χαραγμένες γραμμές συντεταγμένων. (Από το Μουσείο Ιστορίας της Επιστήμης στο Ουίπλ, Κέιμπριτζ.)

Ο J. H. Denison είπε:

«Τον πέμπτο και τον έκτο αιώνα ο πολιτισμένος κόσμος βρισκόταν στο χείλος του χάους. Τα παλιά πνευματικά συστήματα που είχαν επιτρέψει τη γέννηση του πολιτισμού, προσφέροντας στους ανθρώπους το αίσθημα της ενότητας και του σεβασμού για τους κυβερνώντες τους, είχαν

καταρρεύσει και δεν είχε βρεθεί τίποτα κατάλληλο για να τα αντικαταστήσει. Φαινόταν πως ο μεγάλος πολιτισμός που χρειάστηκαν τέσσερις χιλιάδες χρόνια για

να οικοδομηθεί ήταν πια στο χείλος της καταστροφής και η ανθρωπότητα ήταν έτοιμη να γυρίσει στην κατάσταση της βαρβαρότητας, όπου η κάθε φυλή και η κάθε φατρία ήταν ενάντια στην άλλη και όπου ο νόμος και η τάξη ήταν άγνωστα. Οι παλιές φυλετικές κυρώσεις είχαν χάσει τη δύναμή τους. Οι νέες κυρώσεις που δημιουργήθηκαν από τον Χριστιανισμό έφεραν διχόνοια και καταστροφή, αντί ενότητα και τάξη. Ήταν μια τραγική εποχή. Ο πολιτισμός, σαν γιγαντιαίο δένδρο, το φύλλωμα του οποίου είχε σκεπάσει τον κόσμο και τα κλαδιά του οποίου είχαν γεννήσει τους χρυσούς καρπούς της τέχνης, της επιστήμης και της λογοτεχνίας, ήταν έτοιμο να πέσει, σάπιο μέσα στον πυρήνα. Υπήρχε κάποιο πνευματικό σύστημα που θα μπορούσε να ενώσει πάλι την ανθρωπότητα και να σώσει τον πολιτισμό; Ανάμεσα σε αυτούς τους ανθρώπους γεννήθηκε λοιπόν εκείνος ο άνθρωπος (ο Μωχάμμαντ) που θα ένωνε πάλι όλο τον τότε γνωστό κόσμο της Ανατολής και του Νότου». (Emotions as the Basis of Civilization (Τα Συναισθήματα ως η Βάση του Πολιτισμού), Λονδίνο, 1928, σελ. 265-269.)

Οι Μουσουλμάνοι προχώρησαν σε όλους τους τομείς της τεχνολογίας, της επιστήμης και της διανόησης. Αναφέρονται εδώ λίγοι από τους πολλούς Μουσουλμάνους λογίους που ξεχώρισαν σε διάφορους τομείς.

Ο Αλ-Χαουάριζμι (780-850)

ήταν μεγάλος μελετητής και ερευνητής στους τομείς των μαθηματικών, της άλγεβρας, των λογαρίθμων και της γεωμετρίας. Υπήρξε ίσως ένας από τους μεγαλύτερους μαθηματικούς όλων των εποχών• είναι ο ιδρυτής μερικών κλάδων και βασικών εννοιών των μαθηματικών. Υπήρξε επίσης ο ιδρυτής της άλγεβρας.

Ο Αλ-Μπιρούνι (973-1050)

ήταν μεγάλος μελετητής και λόγιος σε πολλούς τομείς. Έγραψε πολλά έργα για διάφορα θέματα, από την αστρονομία ως τα μαθηματικά, από τη μαθηματική γεωγραφία ως τη μηχανική, από τη φαρμακολογία ως την ιστορία. Ο Αλ-Μπιρούνι ανέλυσε τη θεωρία της περιστροφής της γης γύρω από τον άξονά της εξακόσια χρόνια πριν το Γαλιλαίο!

Ο γερμανός ανατολιστής E. Sachau είπε για τον Αλ-Μπιρούνι:

«Ήταν ο μεγαλύτερος διανοούμενος που υπήρξε ποτέ».

Εμείς οι Μουσουλμάνοι, όμως, θεωρούμε πως ο μεγαλύτερος άνθρωπος του πνεύματος που υπήρξε ποτέ ήταν ο Προφήτης μας, ο Μωχάμμαντ (Το Έλεος Του Αλλά και ειρήνη σ' αυτόν).

Στους τομείς της ιατρικής και της φαρμακευτικής, οι Μουσουλμάνοι λόγιοι, με τα έργα τους, άφησαν πίσω τους ένα τεράστιο θησαυρό γνώσης, που χρησιμοποιήθηκε για τις προόδους της σύγχρονης ιατρικής. Μεταξύ αυτών ήταν:

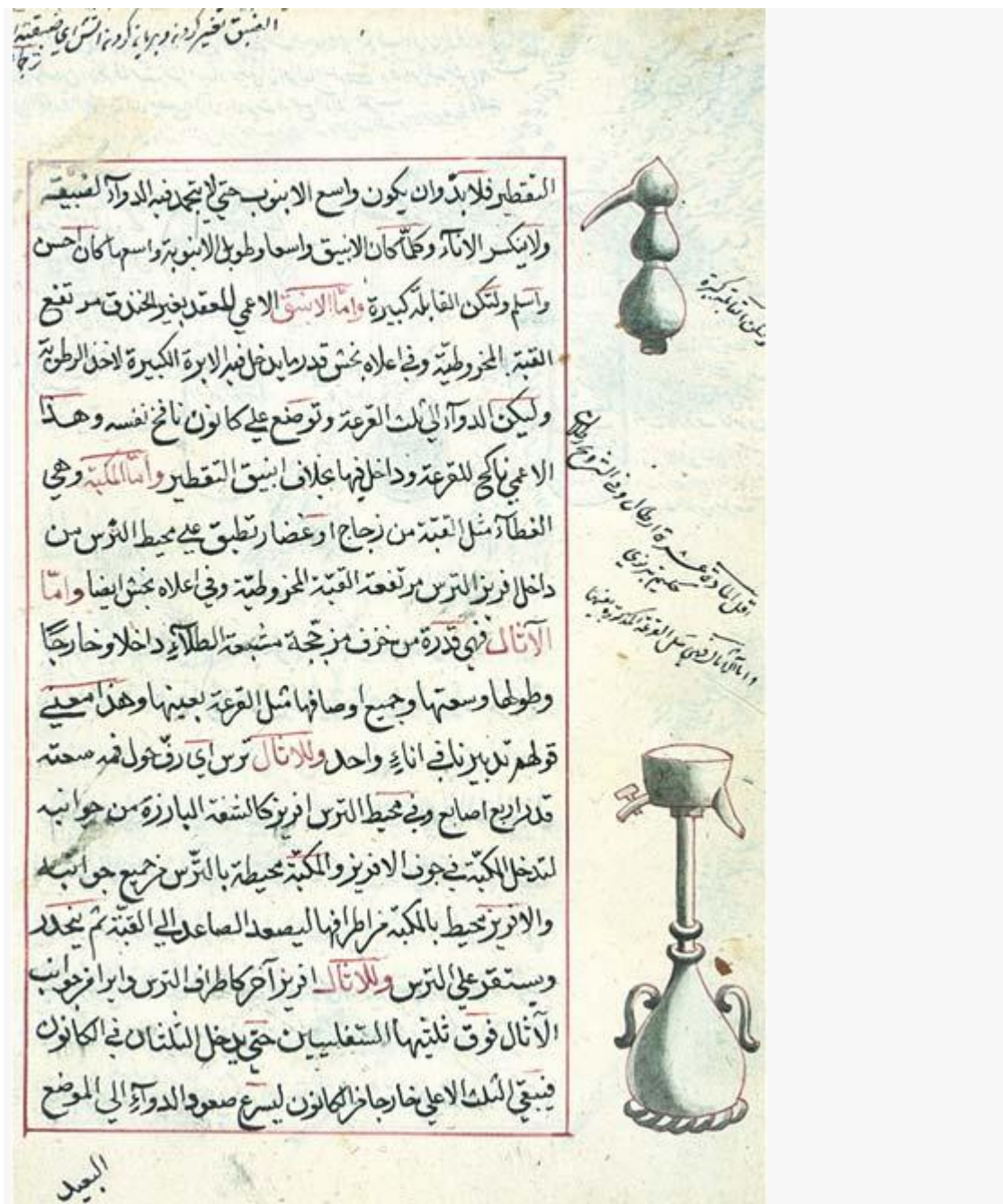
Ο Ιμπν Ρουσντ (Αβερρόης, 1126-1198) ήταν ένας ανδαλουσιανός φιλόσοφος και ιατρός, αυθεντία στη φιλοσοφία και στο ισλαμικό δίκαιο, στα μαθηματικά και στην ιατρική.

Ο Ιμπν Αν-Ναφίς (1213-1288) ήταν ιατρός, γνωστός κυρίως επειδή υπήρξε ο πρώτος που περιέγραψε την κυκλοφορία του αίματος στους πνεύμονες. Ανακάλυψε την κυκλοφορία του αίματος εκατοντάδες χρόνια πριν τον Άγγλο Χάρβεϊ και τον Ισπανό Μιγκέλ Σερβέτους.

Ο ‘Αμμάρ Ιμπν ‘Αλι Αλ-Μούσιλι Ιμπν ‘Ισα Αλ-Καχχάλ ήταν ειδικός στην οφθαλμολογία. Εφηύρε ειδικά εργαλεία για τις εγχειρήσεις, όπως η «σύριγγα ενέσεως», μια κοίλη βελόνα.

Ο Αλ-Χάσαν Ιμπν Αλ-Χάιθαμ (Αλχάζεν, 965-1040) ήταν μεγάλος μαθηματικός. Πρωτοπόρησε στους τομείς της οπτικής, της μηχανικής και της αστρονομίας. Σύμφωνα με το Τζιαμπαττίστα Ντέλλα Πόρτα, ο Αλ-Χάσαν ήταν ο πρώτος που εξήγησε τη φαινομενική αύξηση του μεγέθους της Σελήνης και του Ηλίου όταν είναι κοντά στον ορίζοντα. Η επτάτομος πραγματεία του για την οπτική, το Κιτάμπ Αλ-Μαναδείρ (Το Βιβλίο των Οπτικών) είναι πιθανώς το αρχαιότερο έργο που χρησιμοποιεί την επιστημονική μέθοδο. Ο Αλ-Χάσαν χρησιμοποιούσε αποτελέσματα πειραμάτων για να δοκιμάσει τις θεωρίες του.

Ο Αλ-Μανσούρι και ο Άμπου Μπακρ Αρ-Ράζι ήταν διάσημοι και πολυμαθείς ιατροί. Σημαντική και διαχρονική είναι η συμβολή τους στις επιστήμες της ιατρικής και της φιλοσοφίας.

Με τον όρο **αραβική καλλιγραφία** ή **Ισλαμική καλλιγραφία** αναφερόμαστε στην **τέχνη** της **καλλιγραφίας** όπως αυτή αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε στα πλαίσια της **ισλαμικής τέχνης**. Η καλλιγραφία κατέχει εξέχουσα θέση στην **ισλαμική κουλτούρα** και έχει τις ρίζες της στη **θρησκεία**, καθώς μέσω της γραφής και χειρόγραφων αντιτύπων μεταδόθηκε και διασώθηκε ο λόγος

του **Κορανίου**, αναζητώντας παράλληλα τρόπους ώστε το πνευματικό κάλλος του να συμβαδίζει με τη φυσική ομορφιά του^[1].

Ο περιεκτικός ορισμός της καλλιγραφίας ως «πνευματική γεωμετρία που παράγεται από ένα υλικό όργανο», όπως αυτός συναντάται σε πρώιμες ισλαμικές πηγές, καθοδήγησε την ανάπτυξη και εξέλιξή της^[2]. Ειδικά μετά τη hijra, δηλαδή την εξορία του **Μωάμεθ** στη **Μεντίνα** το 622, η αραβική γραφή εξευγενίστηκε και μετατράπηκε σε κύρια εικαστική έκφραση του **Ισλάμ**^[1], εκφράζοντας **αισθητικές** αρχές που αντανακλούν τις πολιτιστικές αξίες του μουσουλμανικού κόσμου. Στίχοι από το Κοράνιο^{[3][4]} ερμηνεύονται συχνά ως μνείες στην υψηλή θέση και αξία που κατέχει η **γραφή**^[5], ενώ εν γένει, στον ισλαμικό κόσμο, η γραπτή φόρμα του Κορανίου και η αγιότητά του προσδίδει ιδιαίτερη αξία σε κάθε είδος γραπτού λόγου.

Επειδή η αντίληψη του Ισλάμ αποθάρρυνε την αναπαράσταση ανθρώπων και ζώων, ευνοήθηκε η ανάπτυξη της καλλιγραφίας σε υψηλά επίπεδα, αντικαθιστώντας τη ζωγραφική και τη γλυπτική. Το Ιερό Βιβλίο του Ισλάμ γραφόταν αρχικά πρόχειρα πάνω σε διάφορα υλικά, όπως **δέρμα** ή **διφθέρα**, ωστόσο σύντομα θεωρήθηκε σημαντικό να διασωθεί υιοθετώντας συγχρόνως μία καλαίσθητη και ευδιάκριτη γραφή, γεγονός που επιπλέον ευνόησε τους αφηγητές του (**αραβικά** qāri). Σε αντίθεση με άλλες σημαντικές παραδοσιακές σχολές καλλιγραφίας, ειδικότερα της **κινεζικής**, στην οποία το γραπτό κείμενο αντικατοπτρίζει την προσωπικότητα του καλλιγράφου και τη χρονική στιγμή της δημιουργίας του έργου, στην ισλαμική καλλιγραφία η σύνθεση χαρακτηρίζεται για τη διαχρονικότητά της, αποπνέοντας ένα μεγαλείο το οποίο καλείται να υπηρετήσει το χέρι του καλλιγράφου

Γραφή

Η **Αραβική γλώσσα** γράφεται από τα δεξιά προς τα αριστερά και το **αραβικό αλφάβητο** αποτελείται από 28 γράμματα. Τα βραχεία φωνήεντα συνήθως δεν γράφονται, ενώ ορισμένες φορές δηλώνονται με πνεύματα που τοποθετούνται πάνω ή κάτω από σύμφωνα. Ορισμένοι χαρακτήρες ενώνονται με τους γειτονικούς τους, δημιουργώντας **συμπλέγματα**, ενώ άλλοι μόνο με τους προηγούμενους ή τους επόμενους. Κάθε γράμμα έχει τέσσερις αναπαραστάσεις, με μεγάλες ομοιότητες μεταξύ τους, ανάλογα με το εάν είναι αρχικό, μεσαίο, τελικό ή απομονωμένο. Με τη μετατροπή αυτού του **συστήματος γραφής** σε μορφή καλλιγραφικής τέχνης, τα γράμματα απέκτησαν εύπλαστα σχήματα, δημιουργώντας ένα ποικιλόμορφο και κομψό οπτικό αποτέλεσμα.

Τύποι γραφής

Κατά τους πρώτους αιώνες του [Ισλάμ](#), διακρίνονται κυρίως δύο τύποι γραφής: η [κουφική](#), που χαρακτηρίζεται ως γωνιώδης και τετραγωνισμένη με αιχμηρές απολήξεις, και η κυρτή, στρογγυλεμένη αραβική γραφή που χρησιμοποιούνταν πρωτίστως για καθημερινούς σκοπούς. Ο όρος κουφική (kufic) σημαίνει «γραφή της Κούφα», μιας ισλαμικής [πόλης](#) που ιδρύθηκε στη [Μεσοποταμία](#) το [638](#), της οποίας ωστόσο η πραγματική σχέση με τη γραφή παραμένει ασαφής. Τα αρχαιότερα αραβικά βιβλία γράφονταν στη γωνιώδη κουφική γραφή, της οποίας η χρήση περιορίστηκε σημαντικά από τον 11ο αιώνα. Από το [900](#) μ.Χ υιοθετήθηκαν οι στρογγυλεμένες κυρτές γραφές, γνωστές συλλογικά ως νάσκι (نسخ, naskh ή nashki), οι οποίες κωδικοποιήθηκαν ώστε να είναι κατάλληλες για τη δημιουργία αντιτύπων και ακολουθούν ορισμένους νόμους σχετικά με τις αναλογίες μεταξύ των γραμμάτων.

Καλλιγραφικοί τύποι

Την περίοδο 900-1400, σημειώθηκε η καθιέρωση έξι διαπρεπών καλλιγραφικών τύπων ([αραβ.](#) al-aqlām al-sitta, [περσ.](#) shash qalam) και ειδικότερα τριών ζευγών, thuluth–naskh, muhaqqaq–rayhān και tawqīf–riqā, με μικρές διαφορές μεταξύ τους και γνωστές συλλογικά ως οι «Έξι Γραφίδες»^[8]. Οι κυριότερες γραφές που είναι σε χρήση σήμερα στην αραβική καλλιγραφία είναι οι naskh ([τουρκ.](#) nesih), ta'liq, thuluth (τουρκ. sülüs), maghribī, η τουρκική dīwānī και η περσική shikaste (ή skekasteh)^[9]. Η maghribī αναπτύχθηκε στην [Ισπανία](#) και εξελίχθηκε στη βασική γραφή που χρησιμοποιήθηκε στη [Νότια Αφρική](#) για τα χειρόγραφα αντίτυπα του Κορανίου. Προήλθε κυρίως από την κουφική και χαρακτηρίζεται από επιμηκυσμένα οριζόντια στοιχεία. Η ta'liq επινοήθηκε από [Πέρσες](#) αντιγραφείς χειρογράφων κατά το [13ο αιώνα](#) και ως όρος περιγράφει την τάση κάθε λέξης να υποχωρεί σε σχέση με την προηγούμενη. Ένας συνδυασμός της με την naskhi, που ονομάζεται nasta'liq, επινοήθηκε από τον καλλιγράφο Mir 'Alī και χρησιμοποιήθηκε ευρέως για την αντιγραφή έργων της περσικής λογοτεχνίας. Η γραφή dīwānī αναπτύχθηκε στην [Οθωμανική Τουρκία](#) και χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα δύσκολη στην ανάγνωση. Η συνεισφορά των Τούρκων καλλιγράφων υπήρξε εν γένει σημαντική και ιδιαίτερη περίπτωση της οθωμανικής καλλιγραφίας είναι η «[τουρά](#)» (tuğra ή tughra), ένας είδος εμβλήματος ή υπογραφής κάθε [σουλτάνου](#), εξαιρετικής σχεδίασης. Η tuğra αποτελείται από το όνομα του ανώτατου άρχοντα, το πατρώνυμό του και την επίκληση el-muzaffer daima («πάντα νικηφόρος»). Σπανιότερα περιέχουν ένα στίχο του Κορανίου ή ένα ρητό του Προφήτη [Μωάμεθ](#) (hadith). Ως διακριτός τύπος της καλλιγραφίας απέκτησε τα βασικά χαρακτηριστικά του κατά τη δεύτερη περίοδο βασιλείας του Σουλτάνου [Μωάμεθ Β' του Πορθητή](#) (1451-81).

Με το όνομα **Χεράτ** στη [ζωγραφική](#) φέρεται ιδιαίτερη σχολή, (τέχνη), που αφορά ισλαμική τεχνοτροπία μικρογραφίας που αναπτύχθηκε στη

πόλη **Χεράτ** (του **Αφγανιστάν**), κατά τον **15ο αιώνα**, τότε που ήταν πρωτεύουσα της **Περσίας**.

Η τεχνοτροπία αυτή είχε μάλιστα τεθεί υπό την προστασία των Τιμουριδών αφού ξεκίνησε επί εποχής του **Σαχ Ροχ**, του γιου του **Ταμερλάνου**, περί το **1400**. Έφθασε δε στη μεγαλύτερη ακμή της στην εποχή του Μπαϊσουνκούρ Μιρζά, γιου του Σαχ Ροχ, ο οποίος καλούσε στην Αυλή του τους καλλίτερους ζωγράφους της εποχής του, απ' όλη τη περιοχή του σημερινού **Ιράν** και **Αφανιστάν**. Η τεχνοτροπία αυτή τελικά άνθησε μέχρι το **1507** όταν καταλήφθηκε η Χεράτ και στη συνέχεια λεηλατήθηκε από τους **Ουζμπέκους**.

Η τεχνοτροπία Χεράτ ήταν ζωγραφική κυρίως πάνω σε **μετάξι** τεμάχια εκ του οποίου κοσμούσαν διάφορα χειρόγραφα κείμενα ποιητικών έργων. Η τεχνική αυτή προήλθε από παλαιότερη τεχνική ζωγραφικής παράδοσης των αρχαίων πόλεων της **Ταυρίδας** και της **Σιράζ**. Το κύριο χαρακτηριστικό της τεχνοτροπίας χεράτ ήταν η απεικόνιση της προοπτικής σε παραστάσεις μεμονωμένων ομάδων ανθρώπων ή ζώων ή άλλων τοπίων σε υπερκείμενα επίπεδα με διαδοχική σμίκρυνση έτσι ώστε να διακρίνονται διάφορες παρατάξεις σε βάθος πεδίου δίνοντας την εικόνα ότι κάθε μία είναι πίσω από την άλλη. Κυρίαρχα χρώματα της τεχνοτροπίας αυτής ήταν το πράσινο του σμαραγδιού και η ποικιλία του βαθυγάλαζου με χαρακτηριστική λεπτότητα χρωματισμού. Αργότερα κυρίαρχη μορφή της ζωγραφικής αυτής ήταν ο **Μπεχζάντ** που υπό την προστασία του Βασιλέα Χουσεΐν Μπαϊκαράχ (1469-1506) δημιούργησε πλήθος εξαιρετικών έργων μερικά των οποίων σώζονται σήμερα σε σημαντικές εθνικές βιβλιοθήκες και μουσεία του κόσμου. Ένα εξ αυτών των αριστουργημάτων είναι και ο λεγόμενος "Δενδρόκηπος" του 1489, που φυλάσσεται στην **Εθνική Βιβλιοθήκη Καΐρου**

Ο **Μπεχζάντ** ή **Μπιχζάντ** (π. **1450 - 1535**) ήταν σπουδαίος Πέρσης ζωγράφος μικρο-καλλιγράφος του 15ου αιώνα και ίσως ο σημαντικότερος της ισλαμικής ζωγραφικής τέχνης της αποκαλούμενης σήμερα "**ζωγραφική Χεράτ**".

Γεννήθηκε στη **Χεράτ** το **1460**, όταν ήταν πρωτεύουσα της **Περσίας**, (σήμερα ανήκει στο **Αφγανιστάν**), και το πλήρες όνομά του ήταν **Οστάντ Καμάλ ουντίν Μπεχζάντ**. Φέρεται να υπήρξε μαθητής του σπουδαίου επίσης ζωγράφου, Μιράκ Νακάς. Επί βασιλείας του Μπαϊσουνκούρ Μιρζά (εγγονού του Ταμερλάνου) αλλά και επί διαδόχου αυτού του Χουσεΐν Μπαυκαράχ, περί το 1500, προσκλήθηκε μαζί με άλλους σπουδαίους καλλιτέχνες στα ανάκτορα προκειμένου ν' αναλάβουν την νέα καλλιτεχνική ανάπτυξη που οραματίζονταν ο Βασιλιάς. Τότε ο Μπεχζάντ ανέλαβε την αντιγραφή και κωδικοποίηση όλων των εγγράφων της Βασιλικής Βιβλιοθήκης με παράλληλη μικρο-εικονογράφιση αυτών, που συνέχισε μέχρι το θάνατό του το **1535**.

Τόπος κυνηγιού, π. 1515, Παλάτι Γκολεστάν, Τεχεράνη

Ο Μπεχζάντ επηρεασμένος έντονα από την σπουδαία "ζωγραφική Χεράτ" ανέδειξε αυτή σε καλλιτεχνική ζωγραφική τεχνοτροπία ειδικά πάνω σε μετάξι αποδίδοντας τοπία, κήπους, λίμνες κ.λπ. με το οποίο στη συνέχεια άρχισε να κοσμεί τα διάφορα κείμενα, στην αρχή τα ιερά και στη συνέχεια τους διάφορους κώδικες - νόμους του κράτους. Την τέχνη του αυτή δίδαξε σε μεγάλο αριθμό μαθητών του οι οποίοι στη συνέχεια μετέφεραν την τεχνική του σε όλο τον τότε ισλαμικό κόσμο από την **Ινδία** μέχρι την **Οθωμανική Αυτοκρατορία**. Τα περισσότερα από τα φερμάνια των Σουλτάνων φέρουν αυτό το είδος της καλλιτεχνικής καλλιγραφίας, χωρίς όμως ζωγραφικές παραστάσεις. Επίσης πολλά Τζαμιά ακόμη και σήμερα διατηρούν αυτό το είδος της σύμμεκτης καλλιγραφικής απόδοσης που μοιάζει πολύ με μονογράμματα.

α έργα του Μπεχζάντ θεωρούνται σήμερα ιδιαίτερης μεγάλης αξίας και κάποια εξ αυτών κοσμούν σπουδαίες συλλογές. Διασώζεται μόλις ένα χειρόγραφο που περιέχει έργα τα οποία φέρουν την υπογραφή του Μπιχζάντ, και αυτοί είναι οι μοναδικοί πίνακες που αποδίδονται με βεβαιότητα σε εκείνον, σύμφωνα με τους μελετητές του, ενώ κατά πολλούς αποτελούν το σπουδαιότερο δείγμα του έργου του. Πρόκειται για το αντίγραφο του ποιήματος με τίτλο Ο κήπος (Bustān), του Πέρση ποιητή **Σααντί**, το οποίο φυλάσσεται στην εθνική βιβλιοθήκη της Αιγύπτου (Κάιρο, Εθν. Βιβλ., Adab Farsi 908)^[1]. Ο Μπιχζάντ υπέγραψε γενικά ελάχιστους πίνακες και μόλις 32 από το σύνολο του έργου του αναγνωρίζονται με βεβαιότητα ως αυθεντικοί, όλοι φιλοτεχνημένοι την περίοδο 1486-95. Το γεγονός πως οι μαθητές του μιμήθηκαν την τεχνοτροπία του δυσχεραίνει σημαντικά τη μελέτη του έργου του και ειδικότερα τη διάκριση αυθεντικών πινάκων του. Επιπλέον, επειδή το όνομά του ταυτίστηκε με την υψηλή ποιότητα, αρκετοί συλλέκτες απέδιδαν σε εκείνον ανυπόγραφους πίνακες εξαιρετικής τεχνικής, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν ενδείξεις πως ήταν πράγματι δημιουργίες του Μπιχζάντ^[2].

6. ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Όποιος παρατηρήσει τον λόγο για τον οποίον η σύγχρονη επιστήμη και η τεχνολογία έχουν κάνει τεράστια βήματα και προχώρησαν μέχρι την πρόοδο που έχει παρουσιαστεί μέχρι σήμερα, ασφαλώς θα συμφωνήσει ότι αυτό οφείλεται στον ισλαμικό πολιτισμό που μετέδωσε και εισήγαγε μια τεράστια ποσότητα γνώσεων, ενώ ανέδειξε πολλούς λόγιους.

ο C. H. Haskins 8 είπε:

«Το βασικό γεγονός παραμένει ένα, ότι οι Άραβες της Ισπανίας ήταν η κύρια πηγή καινούργιων γνώσεων για την Ευρώπη».

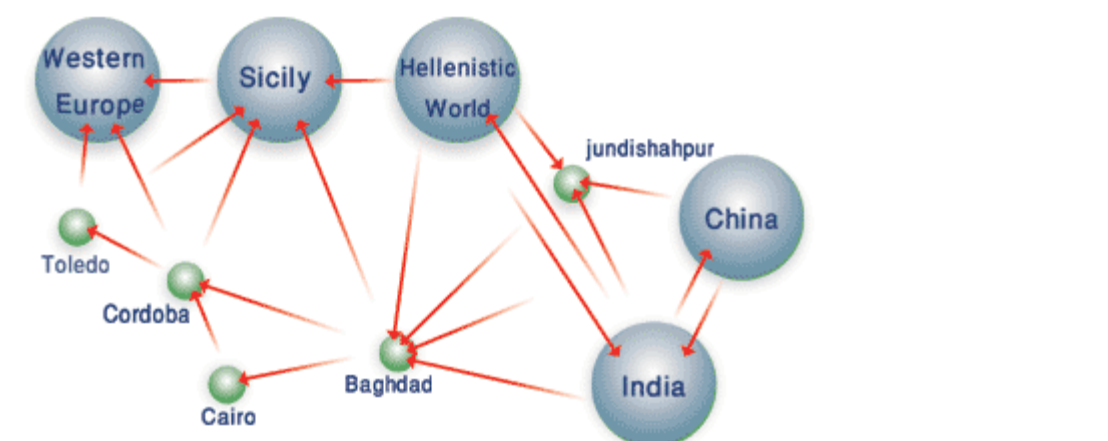
Αυτοί είναι που έθεσαν τα θεμέλια, στα οποία ο σύγχρονος πολιτισμός βασίστηκε για να προχωρήσει. Όποιος ξεφυλλίσει το “Dictionary of Technical Terms for Aerospace” (Λεξικό Τεχνικών Αστρονομικών Όρων) θα φτάσει εύκολα στο συμπέρασμα ότι το εξήντα τοις εκατό των αστεριών που γνωρίζουμε έχει αραβικά ονόματα

Τα κείμενα και τα έργα των πρώτων Μουσουλμάνων λογίων ήταν οι κύριες πηγές, από τις οποίες επωφελήθηκε η Δύση, κυρίως οι Ευρωπαίοι που χρησιμοποίησαν αυτά τα έργα κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης. Πολλά από αυτά τα κείμενα χρησιμοποιούνταν στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Ο Μαρκήσιος του Dufferin και Ava 9 είπε:

«Η Ευρώπη οφείλει σε μεγάλο βαθμό στην ισλαμική επιστήμη, στην ισλαμική τέχνη και στην ισλαμική γραμματεία το γεγονός ότι κατάφερε να βγει από το σκοτάδι του Μεσαίωνα».

Illuminating Europe's Dark Ages

Η επιστημονική γνώση που προήλθε από την Κίνα, την Ινδία και τον Ελληνιστικό κόσμο αναζητήθηκε από Μουσουλμάνους λογίους και έπειτα μεταφράστηκε, τροποποιήθηκε, συντέθηκε και αυξήθηκε σε διάφορα κέντρα μάθησης στον Ισλαμικό κόσμο απ' όπου η γνώση διαδόθηκε στη Δυτική Ευρώπη. (Ιστορία της Ιατρικής, Αραβικές ρίζες της Ευρωπαϊκής Ιατρικής, David W. Tschanz, MSPH, PhD.

Ο J. H. Denison είπε:

«Τον πέμπτο και τον έκτο αιώνα ο πολιτισμένος κόσμος βρισκόταν στο χείλος του χάους. Τα παλιά πνευματικά συστήματα που είχαν επιτρέψει τη γέννηση του πολιτισμού, προσφέροντας στους ανθρώπους το αίσθημα της ενότητας και του σεβασμού για τους κυβερνώντες τους, είχαν

καταρρεύσει και δεν είχε βρεθεί τίποτα κατάλληλο για να τα αντικαταστήσει. Φαινόταν πως ο μεγάλος πολιτισμός που χρειάστηκαν τέσσερις χιλιάδες χρόνια για να οικοδομηθεί ήταν πια στο χείλος της καταστροφής και η ανθρωπότητα ήταν έτοιμη να γυρίσει στην κατάσταση της βαρβαρότητας, όπου η κάθε φυλή και η κάθε φατρία ήταν ενάντια στην άλλη και όπου ο νόμος και η τάξη ήταν άγνωστα. Οι παλιές φυλετικές κυρώσεις είχαν χάσει τη δύναμή τους. Οι νέες κυρώσεις που δημιουργήθηκαν από τον Χριστιανισμό έφεραν διχόνοια και καταστροφή, αντί ενότητα και τάξη. Ήταν μια τραγική εποχή. Ο πολιτισμός, σαν γιγαντιαίο δένδρο, το φύλλωμα του οποίου είχε σκεπάσει τον κόσμο και τα κλαδιά του οποίου είχαν γεννήσει τους χρυσούς καρπούς της τέχνης, της επιστήμης και της λογοτεχνίας, ήταν έτοιμο να πέσει, σάπιο μέσα στον πυρήνα. Υπήρχε κάποιο πνευματικό σύστημα που θα μπορούσε να ενώσει πάλι την ανθρωπότητα και να σώσει τον πολιτισμό; Ανάμεσα σε αυτούς τους ανθρώπους γεννήθηκε λοιπόν εκείνος ο άνθρωπος (ο Μωχάμμαντ) που θα ένωνε πάλι όλο τον τότε γνωστό κόσμο της Ανατολής και του Νότου». (Emotions as the Basis of Civilization (Τα Συναισθήματα ως η Βάση του Πολιτισμού), Λονδίνο, 1928, σελ. 265-269.)

Οι Μουσουλμάνοι προχώρησαν σε όλους τους τομείς της τεχνολογίας, της επιστήμης και της διανόησης. Αναφέρονται εδώ λίγοι από τους πολλούς Μουσουλμάνους λογίους που ξεχώρισαν σε διάφορους τομείς.

Ο

Αλ-Χαουάριζμι

(780-850)

ήταν μεγάλος μελετητής και ερευνητής στους τομείς των μαθηματικών, της άλγεβρας, των λογαρίθμων και της γεωμετρίας. Υπήρξε ίσως ένας από τους μεγαλύτερους μαθηματικούς όλων των εποχών• είναι ο ιδρυτής μερικών κλάδων και βασικών εννοιών των μαθηματικών. Υπήρξε επίσης ο ιδρυτής της άλγεβρας.

Ο

Αλ-Μπιρούνι

(973-1050)

ήταν μεγάλος μελετητής και λόγιος σε πολλούς τομείς. Έγραψε πολλά έργα για διάφορα θέματα, από την αστρονομία ως τα μαθηματικά, από τη μαθηματική γεωγραφία ως τη μηχανική, από τη φαρμακολογία ως την ιστορία. Ο Αλ-Μπιρούνι

ανέλυσε τη θεωρία της περιστροφής της γης γύρω από τον άξονά της εξακόσια χρόνια πριν το Γαλιλαίο!

Ο γερμανός ανατολιστής E. Sachau είπε για τον Αλ-Μπιρούνι:

«Ήταν ο μεγαλύτερος διανοούμενος που υπήρξε ποτέ».

Εμείς οι Μουσουλμάνοι, όμως, θεωρούμε πως ο μεγαλύτερος άνθρωπος του πνεύματος που υπήρξε ποτέ ήταν ο Προφήτης μας, ο Μωχάμμαντ (Το Έλεος Του Αλλά και ειρήνη σ' αυτόν).

Στους τομείς της ιατρικής και της φαρμακευτικής, οι Μουσουλμάνοι λόγιοι, με τα έργα τους, άφησαν πίσω τους ένα τεράστιο θησαυρό γνώσης, που χρησιμοποιήθηκε για τις προόδους της σύγχρονης ιατρικής. Μεταξύ αυτών ήταν:

Ο Ιμπν Ρουσντ (Αβερρόης, 1126-1198) ήταν ένας ανδαλουσιανός φιλόσοφος και ιατρός, αυθεντία στη φιλοσοφία και στο ισλαμικό δίκαιο, στα μαθηματικά και στην ιατρική.

Ο Ιμπν Αν-Ναφίς (1213-1288) ήταν ιατρός, γνωστός κυρίως επειδή υπήρξε ο πρώτος που περιέγραψε την κυκλοφορία του αίματος στους πνεύμονες. Ανακάλυψε την κυκλοφορία του αίματος εκατοντάδες χρόνια πριν τον Άγγλο Χάρβεϊ και τον Ισπανό Μιγκέλ Σερβέτους.

Ο 'Αμμάρ Ιμπν 'Αλι Αλ-Μούσιλι Ιμπν 'Ισα Αλ-Καχχάλ ήταν ειδικός στην οφθαλμολογία. Εφηύρε ειδικά εργαλεία για τις εγχειρήσεις, όπως η «σύριγγα ενέσεως», μια κοίλη βελόνα.

Ο Αλ-Χάσαν Ιμπν Αλ-Χάιθαμ (Αλχάζεν, 965-1040) ήταν μεγάλος μαθηματικός. Πρωτοπόρησε στους τομείς της οπτικής, της μηχανικής και της αστρονομίας. Σύμφωνα με το Τζιαμπαττίστα Ντέλλα Πόρτα, ο Αλ-Χάσαν ήταν ο πρώτος που εξήγησε τη φαινομενική αύξηση του μεγέθους της Σελήνης και του Ηλίου όταν είναι κοντά στον ορίζοντα. Η επτάτομος πραγματεία του για την οπτική, το Κιτάμπ Αλ-Μαναδείρ (Το Βιβλίο των Οπτικών) είναι πιθανώς το αρχαιότερο έργο που χρησιμοποιεί την επιστημονική μέθοδο. Ο Αλ-Χάσαν χρησιμοποιούσε αποτελέσματα πειραμάτων για να δοκιμάσει τις θεωρίες του.

Ο Αλ-Μανσούρι και ο Άμπου Μπακρ Αρ-Ράζι ήταν διάσημοι και πολυμαθείς ιατροί. Σημαντική και διαχρονική είναι η συμβολή τους στις επιστήμες της ιατρικής και της φιλοσοφίας.

Ο Μουάφφακ Αλ-Μπαγντάντι και ο Άμπου Αλ-Κάσιμ Αζ-Ζαχράουι ήταν διάσημοι οδοντίατροι. Έγραψαν βιβλία οδοντιατρικής με επεξηγητικές απεικονίσεις των εργαλείων που χρησιμοποιούνταν στις εγχειρήσεις, καθώς και σχέδια που εξηγούσαν πώς έπρεπε να χρησιμοποιούνται.

Πολλοί Μουσουλμάνοι λόγιοι στον τομέα της γεωγραφίας και της γεωλογίας αξίζουν να μνημονευθούν. Μεταξύ αυτών είναι:

Ο Σαρίφ Αλ-Ιντρίσι (1100-1165) ήταν χαρτογράφος, γεωγράφος και περιηγητής. Έμεινε γνωστός για τους εξαιρετικούς παγκόσμιους χάρτες του. Εφηύρε επίσης μερικά εργαλεία για τη ναυσιπλοΐα.

Πολλοί Μουσουλμάνοι λόγιοι συμμετείχαν ενεργά στις προόδους του πολιτισμού. Όποιος θελήσει να μάθει περισσότερα γι' αυτούς μπορεί να ανατρέξει στα βιβλία που γράφτηκαν για αυτό το θέμα. Ωστόσο, οι έρευνες και οι μελέτες των Μουσουλμάνων λογίων συχνά οικειοποιούνται από άλλους ή αποδίδονται λανθασμένα σε άλλους.

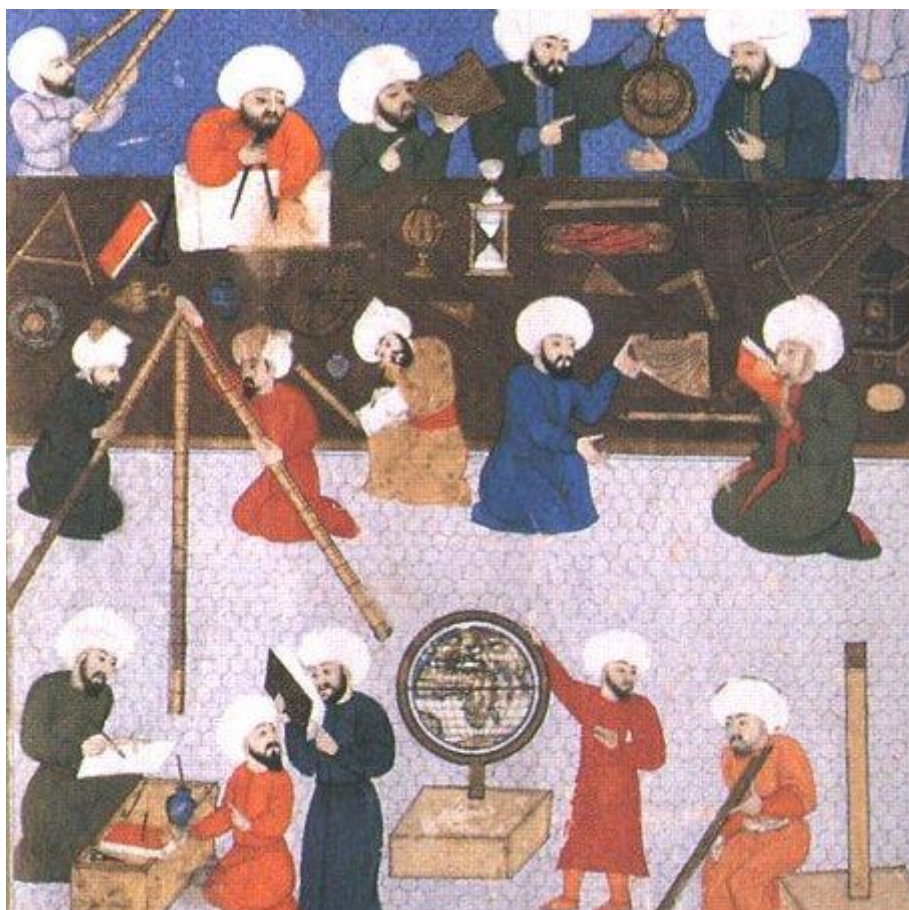

Ο Arthur Glyn Leonard είπε:

«Μήπως εμείς, που θεωρούμε πως βρισκόμαστε τώρα στην υψηλότερη κορυφή όπου έχει φτάσει ποτέ ο άνθρωπος, όσον αφορά την επιστήμη και τον πολιτισμό, δε θα έπρεπε να αναγνωρίσουμε ότι εάν δεν ήταν ο μεγάλος πολιτισμός, η πνευματική και κοινωνική λαμπρότητα των Αράβων και το στερεό σύστημά τους, η Ευρώπη θα είχε μείνει βυθισμένη μέχρι και σήμερα στο σκοτάδι της άγνοιας;»

Πώς το Ισλάμ έσωσε τον αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό πολιτισμό και βγήκε μπροστά από τη μεσαιωνική Ευρώπη. Όταν η ισλαμική επιστήμη θαύμαζε τον Αριστοτέλη και μελετούσε τον Ευκλείδη.

Ο θαυμασμός για τον Αριστοτέλη Τον 9ο αιώνα στη Βαγδάτη λειτουργούσε ο “Οίκος της Σοφίας”, ένα από τα σημαντικότερα κέντρα διανόησης που ενθάρρυνε φιλόδοξους νέους άντρες να συμμετάσχουν στη μετάφραση και τη μελέτη παλιών χειρογράφων, πολλά από τα οποία προέρχονταν από την αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη. Τα έργα του Αριστοτέλη, του Ευκλείδη, του Γαληνού και άλλων στοχαστών της αρχαίας Ελλάδας είχαν όλα μεταφραστεί. Ήταν μια σημαντικότερη δράση, αφού ορισμένα από τα αυθεντικά είχαν εξαφανιστεί. Χωρίς τους μουσουλμάνους μελετητές δεν θα γνωρίζαμε ούτε τα μισά απ’ όσα γνωρίζουμε για την επιστήμη των προγόνων μας. Και όχι μόνο αυτό: από αυτές ακριβώς τις μεταφράσεις δημιουργήθηκαν τα θεμέλια της ευρωπαϊκής επιστήμης και φιλοσοφίας μετά το 1100 περίπου. Η ισλαμική επιστήμη επεκτάθηκε ανατολικά και δυτικά, όπως ακριβώς και τα μουσουλμανικά εδάφη. Ο Αριστοτέλης θαυμαζόταν στον δυτικό κόσμο όσο και στην Ευρώπη και μάλιστα εντάχθηκε στην ισλαμική φιλοσοφία.

Οι “Ινδοαραβικοί” αριθμοί και η προέλευση της λέξης “άλγεβρα”...

Εν τω μεταξύ, ιδέες από την Ινδία και την Κίνα έκαναν την εμφάνισή τους στη Δύση. Το χαρτί από την Κίνα καθιστούσε πολύ ευκολότερη την παραγωγή χειρόγραφων, αν και ακόμη τα κείμενα έπρεπε να αντιγράφονται με το χέρι, με αποτέλεσμα τα σφάλματα να είναι συχνά. Από την Ινδία, ήρθαν οι αριθμοί από το 1 έως το 9, η έννοια το μηδενός και της αξίας της θέσης των ψηφίων. Όλα ήταν επινοήσεις των Ινδών μαθηματικών. Οι Ευρωπαίοι μπορούσαν να εκτελούν υπολογισμούς με ρωμαϊκούς αριθμούς, όπως ο I, II και το III, οι οποίοι όμως παρέμεναν δύσχρηστοι παρότι τους χρησιμοποιούσαν πολύ. Όταν οι Ευρωπαίοι μετέφρασαν τα ισλαμικά έργα στα λατινικά, ονόμασαν τους συγκεκριμένους αριθμούς “Αραβικούς”. Αν ήθελαν να είναι περισσότερο ακριβείς, θα έπρεπε να τους είχαν ονομάσει “Ινδοαραβικούς”, αλλά αυτό θα ήταν σκέτος γλωσσοδέτης! Η λέξη “άλγεβρα” προέρχεται μάλιστα από τον όρο «al-jabr», που βρισκόταν στον τίτλο ενός πολυμεταφρασμένου βιβλίου ενός Άραβα μαθηματικού του 9ου αιώνα.

Η ατμόσφαιρα

Πόσο ψηλή είναι η ατμόσφαιρα, η ζώνη του αέρα που αναπνέουμε και περιβάλλει την υδρόγειο; Ο Ιμπν Μου’αντζ, τον 11ο αιώνα, βρήκε έναν έξυπνο τρόπο για να το ανακαλύψει. Ισχυρίστηκε ότι το λυκόφως, δηλαδή το διάστημα κατά το οποίο ο ήλιος

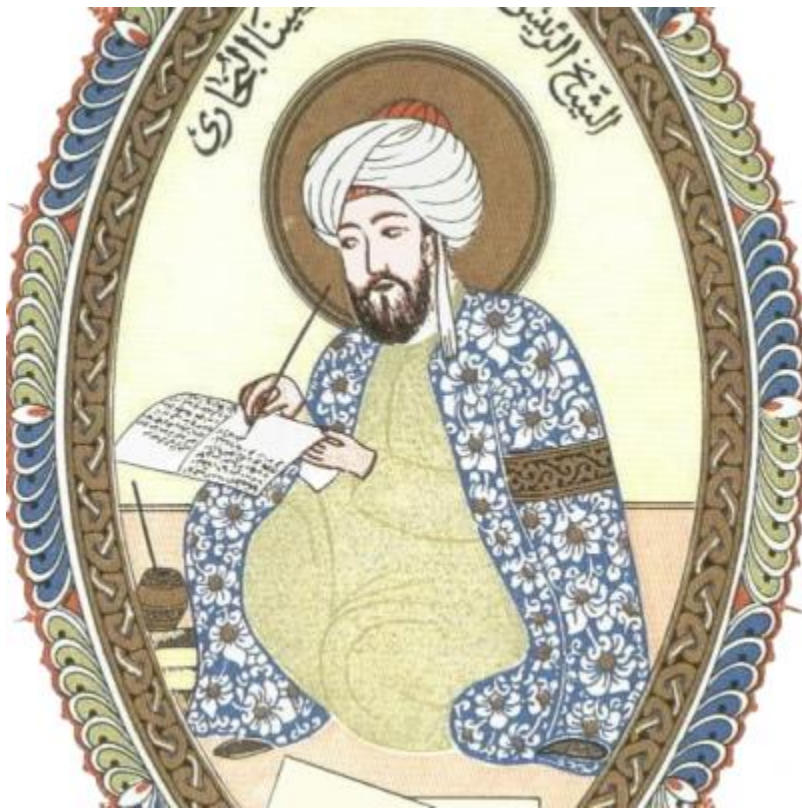
έχει δύσει, αλλά ο ουρανός είναι ακόμη φωτεινός, υπάρχει διότι οι αποδυναμωμένες ακτίνες του ήλιου ανακλώνται από υδρατμούς ψηλά στην ατμόσφαιρα. Παρατηρώντας το πόσο γρήγορα εξαφανιζόταν ο ήλιος από τον απογευματινό ουρανό, υπολόγισε ότι ο ήλιος στο λυκόφως βρισκόταν 19 μίρες κάτω από τον ορίζοντα. Από εκεί υπολόγισε ότι το ύψος της ατμόσφαιρας ήταν 83 χιλιόμετρα. Όχι και τόσο μακριά από τα 100 χιλιόμετρα που σήμερα γνωρίζουμε ότι είναι το ύψος της....

Αστρονομία

Οι αστρονόμοι της Μέσης Ανατολής παρατηρούσαν τα άστρα και οι χάρτες και πίνακες των νυχτερινών ουρανών ήταν καλύτεροι από εκείνους των δυτικών αστρονόμων. Πίστευαν και αυτοί ότι η Γη είναι ο κέντρο του Σύμπαντος. Υπήρξαν όμως δύο μουσουλμάνοι αστρονόμοι, ο Αλ Τουσί στην Περσία και ο Ιμπν αλ Σατίρ στη Συρία, οι οποίοι κατασκεύασαν διαγράμματα και εκτέλεσαν ορισμένους υπολογισμούς που αποδείχθηκαν σημαντικοί για τον Πολωνό αστρονόμο Κοπέρνικο, 300 χρόνια αργότερα.

Ιατρική

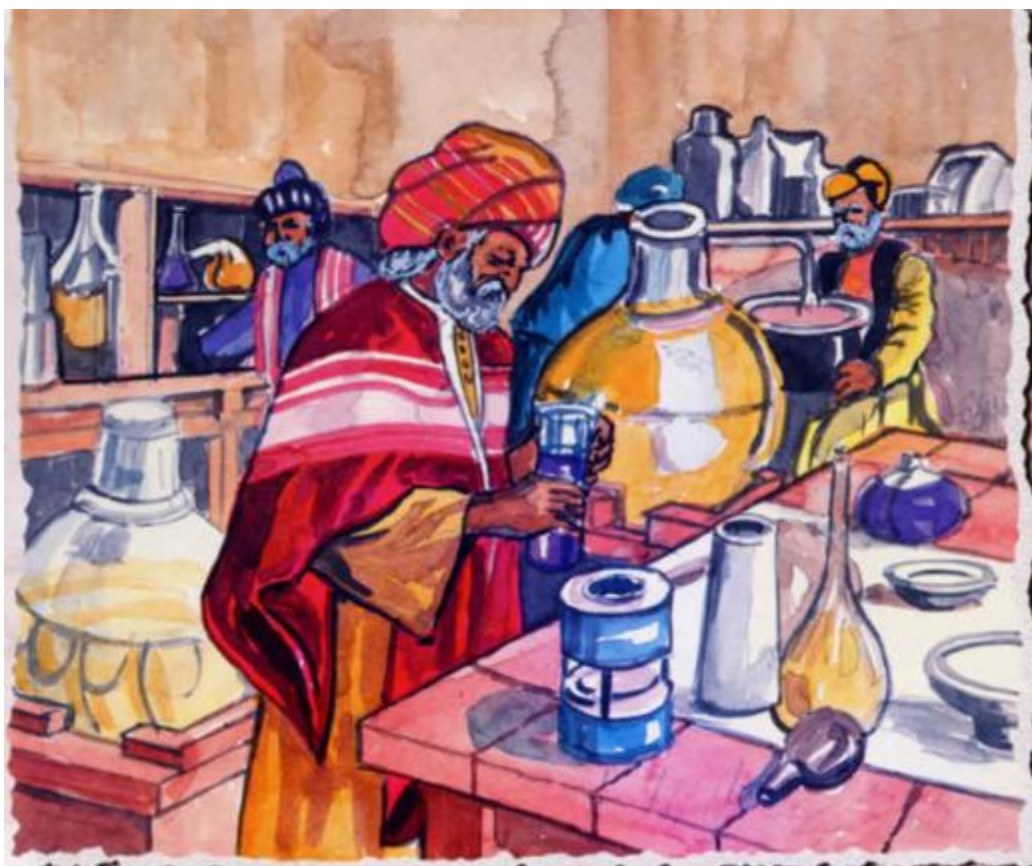
Η ιατρική, περισσότερο από κάθε άλλη ισλαμική επιστήμη, άσκησε τη μεγαλύτερη επίδραση στην ευρωπαϊκή σκέψη. Ο Ραζής, όπως είναι γνωστός στη Δύση, έζησε από το 854 έως το 925 και έγραψε σημαντικά έργα για την ιατρική. Περιέγραψε με ακρίβεια την ευλογιά, μια ασθένεια που πολλοί έτρεμαν, διότι σκότωνε αρκετά θύματά της και σημάδευε όσους επιβίωναν. Ο Ραζής διέκρινε την ευλογιά από την ιλαρά, μια ασθένεια από την οποία ακόμη νοσούν παιδιά και ενήλικες. Ο Αβικέννας, έζησε το 980 – 1037 και ήταν ο πιο σημαντικός γιατρός του Ισλάμ. Όπως και πολλοί άλλοι μουσουλμάνοι λόγιοι, ασχολήθηκε με πολλούς γνωστικούς κλάδους, όχι μόνο με την ιατρική, αλλά και με τη φιλοσοφία, τα μαθηματικά και τη φυσική. Ως επιστήμονας, ο Αβικέννας ανέπτυξε τις απόψεις του Αριστοτέλη για το φως και διόρθωσε τον Γαληνό σε αρκετά σημεία. Ο “Κανών της Ιατρικής” του ήταν ένα από τα πρώτα αραβικά βιβλία που μεταφράστηκαν στα λατινικά και χρησιμοποιήθηκε ως εγχειρίδιο σε πολλές ευρωπαϊκές ιατρικές σχολές για σχεδόν 400 χρόνια. Χρησιμοποιείται ακόμη και σήμερα σε ορισμένες σύγχρονες ισλαμικές χώρες, ατυχώς, αφού είναι θλιβερά απαρχαιωμένο. Για περισσότερο από 300 χρόνια, το σημαντικότερο επιστημονικό και φιλοσοφικό εργό στον κόσμο επιτελούνταν σε ισλαμικές χώρες. Όσο η Ευρώπη κοιμόταν, η Μέση Ανατολή και η ισλαμική Ισπανία εργαζόνταν. Τα σημαντικότερα κέντρα ήταν η Βαγδάτη, η Δαμασκός, το Κάιρο και η Κόρντοβα στην Ισπανία. Οι πόλεις αυτές είχαν ένα κοινό χαρακτηριστικό. Πεφωτισμένους ηγέτες που εκτιμούσαν και ενίοτε χρηματοδοτούσαν την έρευνα και ήταν ανεκτικοί απέναντι σε μελετητές προερχόμενους από οποιαδήποτε πίστη. Έτσι, σε αυτό το κίνημα συνεισέφεραν Χριστιανοί και Εβραίοι, καθώς και μουσουλμάνοι. Η απόκτηση γνώσης από οποιαδήποτε πηγή δεν ήταν βέβαια αρεστή σε όλους τους ηγεμόνες του Ισλάμ. Ορισμένοι πίστευαν ότι το Κοράνι περιείχε όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζει ένα άνθρωπος. Οι εντάσεις αυτές εξακολουθούν να εκδηλώνονται και σήμερα. Η επιστήμη ήταν πάντοτε ισχυρότερη σε πολιτισμούς που είναι ανοιχτοί στο καινούριο, αφού η διερεύνηση του κόσμου κρύβει εκπλήξεις.

Ο

Αβικέννας.

Οι Άραβες μέσω των επιδρομών που έκαναν τον 8ο, 9ο και 10ο αιώνα αναδείχθηκαν σε μεγάλη στρατιωτική και κατακτητική δύναμη στην Μεσόγειο αναπτύσσοντας ταυτόχρονα και έναν πολιτισμό στηριζόμενο στην διδασκαλία και τις αξίες του Ισλάμ. Το εύρος της αυτοκρατορίας των Αράβων σε συνδυασμό με την θρησκευτική ανεκτικότητα απέναντι σε Χριστιανούς και Εβραίους στην Βυζαντινή Ανατολή και στην Λατινική Δύση αποτέλεσαν τρόπο τινά ένα συνδετικό κρίκο ανάμεσα στους δύο χριστιανικούς κόσμους με την διάσωση, διάδοση και μεταλαμπάδευση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας από το Βυζάντιο στην Δύση.

«Η Ελληνική γνώση πέρασε στα χέρια των Αράβων επιστημόνων που, αφού την αφομοίωσαν, την ανέπτυξαν ακόμα περισσότερο». Οι Άραβες της Ανατολής κατά τον 9ο και 10ο αιώνα μελέτησαν και μετέφρασαν στα Αραβικά, Ελληνικά κυρίως αλλά και Περσικά και Ινδικά επιστημονικά έργα, τα οποία και διέδωσαν σε όλον τον αραβικό κόσμο. Οι Άραβες της Ισπανίας από τα μέσα του 10ου αιώνα μετέφεραν τις αραβικές μεταφράσεις όλων αυτών των έργων στη Δύση μεταφράζοντας αρχικά οι ίδιοι στα λατινικά. Μετά την αναχαίτιση των Μουσουλμάνων από την Ισπανία και την Σικελία των 11ο αιώνα «η Χριστιανική Ευρώπη έγινε κάτοχος των μεγάλων κέντρων αραβικής μάθησης» αναλαμβάνοντας το έργο της μετάφρασης με την βοήθεια Αράβων και Εβραίων.

Οι Άραβες δεν ήταν μόνο ικανοί μεταφραστές και διακινητές γνώσεων αλλά ανέπτυξαν και ίδιοι πρωτότυπη φιλοσοφική και επιστημονική σκέψη παρουσιάζοντας σημαντικά επιστημονικά επιτεύγματα. Σημαντικοί Άραβες επιστήμονες κατέχουν διακεκριμένο ρόλο στην Ευρωπαϊκή Επιστήμη όπως οι Αβικέννας (Ibn Sina, 980-1037) στην Ιατρική, ο Αβερρόης (Ibn Rushd, 1126-1198) στην φιλοσοφία και την αστρονομία, ο Al Farabi, ο Al Kvarizmi στα μαθηματικά ως δημιουργός της Άλγεβρας και πολλοί άλλοι. Μεταφράζοντας τους Αρχαίους Έλληνες και Ρωμαίους φιλόσοφους και επιστήμονες κατανόησαν και μπόρεσαν να παράσχουν ιατρικές, θεραπευτικές και φαρμακολογικές γνώσεις. Επίσης ανέπτυξαν ναυτικές και

χαρτογραφικές δεξιότητες ενώ σημαντικότερη υπήρξε η συμβολή τους στην αστρονομία. Εξαιρετικά σημαντική υπήρξε επίσης η ενασχόληση τους με τα μαθηματικά (αστρολάβος, άβακας, δεκαδικό σύστημα, άλγεβρα), την οπτική, ακόμα δε την μαγεία και την αλχημεία. Σύμφωνα με τον Lindberg η επένδυση των Αράβων στην μετάφραση δεν ήταν για να δημιουργήσουν γνώση με σκοπό να ωφεληθούν, αλλά ως αυτοσκοπός για την «ένταξή τους στον υψηλότερο πνευματικά πολιτισμό της εποχής τους»

Μία σημαντική ισλαμική συμβολή στην ανάπτυξη των επιστημών αναπτύχθηκε στον κλάδο της αστρονομίας που θεωρείτο και η πλέον ανεπτυγμένη επιστήμη την Μεσαιωνική εποχή. Ισλαμιστές αστρονόμοι προχώρησαν σε σημαντικές αστρονομικές μελέτες. «Στόχος πολλών Αράβων αστρονόμων, από το Ιράν ως την Ανδαλουσία, ήταν ο μετασχηματισμός του πτολεμαϊκού γεωκεντρικού συστήματος, χωρίς όμως να προχωρήσουν στο ηλιοκεντρικό». Στηριζόμενοι στην μελέτη της Μεγίστης Σύνταξης του Πτολεμαίου (την Αλμαγέστη κατ' αυτούς) οι ισλαμιστές αστρονόμοι ερεύνησαν την αστρονομία, έκριναν ότι έχριζε διορθώσεων και βελτιώσεων τις οποίες και προσπάθησαν να κάνουν τόσο με την σύνταξη πλανητικών πινάκων, μελετών (σχετικά με τις κινήσεις Ήλιου-Σελήνης, με την μετάπτωση των Ισημεριών) και μοντέλων όσο και με την ανάπτυξη οργάνων παρατήρησης.

Το σημαντικότερο όμως στοιχείο για την υλοποίηση αυτού του μετασχηματισμού όπως παρατηρεί και ο Ασημακόπουλος υπήρξε το γεγονός ότι οι Άραβες χρησιμοποίησαν παρατηρησιακά δεδομένα προκειμένου να το επιτύχουν, ακριβώς όπως και ο Κοπέρνικος (1473-1543) χρόνια αργότερα. Κύριος εκπρόσωπος της προσπάθειας αυτής ήταν Αβερρόης, που έγινε γνωστός στον δυτικό κόσμο λόγω του σχολιασμού που έκανε στα έργα του Αριστοτέλη. Ο Αβερρόης προσπάθησε ανεπιτυχώς να λύσει το πρόβλημα της πραγματικής κίνησης των πλανητών ακολουθώντας την μεθοδολογία του σχολιασμού των κειμένων του Αριστοτέλη αλλά και χρησιμοποιώντας παρατηρησιακά δεδομένα.

αποτυχία του Αβερρόη αλλά και άλλων Αράβων φιλοσόφων να προχωρήσουν να προχωρήσουν στις επιστήμες έχει να κάνει κυρίως με τις απαγορεύσεις, τους φραγμούς που έθετε η ισλαμική θρησκεία σε οτιδήποτε δεν συμβάλει στην διάδοση της. Τα ιδρύματα ανώτατης παιδείας στο Ισλάμ, τα *madras*, τα οποία είναι θρησκευτικά ιδρύματα, δεν μπόρεσαν να εξελιχθούν σε αυτόνομους θεσμούς, όντας μόνιμα κηδεμονευμένοι από τις θρησκευτικές αρχές με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επίσημο πρόγραμμα σπουδών που να προάγει τις επιστήμες. Ο Ασημακόπουλος παρουσιάζει και άλλη μία αδυναμία του ισλαμικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η διδασκαλία στηριζόταν στην ανάπτυξη επιχειρηματολογίας με σκοπό την κατάδειξη αδυναμιών και όχι στην παραγωγή γόνιμων και νέων συνθέσεων κάτι που συνέβη με τα Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, «που αναντίρρητα ήταν η πιο σημαντική εξέλιξη στο χώρο της παιδείας σε ολόκληρο τον Μεσαίωνα».

ΜΕΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

[1] Guedj D., Το θεώρημα του παπαγάλου, μτφρ. Μιχαηλίδης Τ., Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Αθήνα 1999, σ. 99

- [2] Grant E., Οι Φυσικές Επιστήμες τον Μεσαίωνα, μτφρ. Σαρίκας Ζ., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2004, σ.22.
- [3] Lindberg D., Οι Απαρχές της Δυτικής Επιστήμης, μτφρ. Μαρκολέφας Η., Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα 2003, σ.242
- [4] Ασημακόπουλος Μ., Τσιαντούλας Α., Η Ιστορία και η θεωρία των Επιστημών κατά τον Μεσαίωνα, Τόμος Α, ΕΑΠ, Πάτρα 2001, σ.53
- [5] Ασημακόπουλος Μ., Τσιαντούλας Α., ο.π
- [6] Ασημακόπουλος Μ., Τσιαντούλας Α., ο.π
- [7] Nicholas D., Η εξέλιξη του Μεσαιωνικού Κόσμου, μτφρ. Μ. Τζιανζτή, Εκδόσεις ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004, σ. 500

7. ΤΟ ΚΟΡΑΝΙ

Το **Κοράνι** (στα Αραβικά: الْقُرْآن , al-qur'ān αλ Κουράν) είναι το ιερό βιβλίο του Ισλάμ. Το όνομά του σημαίνει κυριολεκτικά «Απαγγελία» και ονομάζεται συχνά «αλ Κουράν αλ Καρίμ», δηλαδή το «Ευγενές Ανάγνωσμα». Οι Μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι το Κοράνιο είναι ο λόγος του θεού, η καταγραφή της αποκάλυψής του στο ανθρώπινο γένος, έτσι όπως μεταδόθηκε στον προφήτη Μωάμεθ σε μια περίοδο 23 ετών από τον άγγελο Τζιμπριήλ(Γαβριήλ)

Η δομή του έργου

Το Κοράνιο συντίθεται από 114 σούρας (σουράτ = κεφάλαια) που αναπτύσσονται σε ένα σύνολο 6.236 αγιάτ (αγιάτ=στίχους). Κάθε σούρα

περιλαμβάνει από 3 μέχρι 286 στίχους. Οι πρώτες σούρες είναι οι πλέον σύντομες και χαρακτηρίζονται από ποιητικό λόγο σε ρυθμική μορφή. Οι επόμενες δεν παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά, ενώ έχουν έκδηλες επιδράσεις από τον Ιουδαϊσμό και τον Χριστιανισμό με πολλές επαναλήψεις, όπως παρατηρείται ομοίως και στα λεγόμενα εξ αποκαλύψεως βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, π.χ., στους Ψαλμούς.

Ο ακριβής αριθμός των στίχων του Κορανίου αποτελεί θέμα συζήτησης, καθώς υφίστανται διαφορετικές μέθοδοι αρίθμησης. Για παράδειγμα, η σέκτα που ιδρύθηκε από τον χαλίφη Ράσαντ ισχυρίζεται ότι ο ακριβής αριθμός των στίχων είναι 6.346. Οι Μουσουλμάνοι συνήθως αναφέρονται στις σούρες όχι με τον αριθμό τους, αλλά με την επικεφαλίδα τους. Η διάταξη τους δεν είναι χρονολογική —σύμφωνα δηλαδή με την περίοδο που αποκαλύφθηκαν κατά τους μουσουλμάνους λογίους— αλλά σύμφωνα με το πώς μεταδόθηκαν στον προφήτη Μωάμεθ από τον άγγελο Τζιμπριήλ (Γαβριήλ). Μετά από μια σύντομη εισαγωγή, ακολουθεί το μεγαλύτερο κεφάλαιο και το Κοράνιο κλείνει με τα μικρότερα σε έκταση.

Η γλώσσα

Το Κοράνιο είναι ένα από τα πρώτα κείμενα που γράφτηκαν σε μια πρώιμη μορφή της αραβικής γλώσσας, τη λεγόμενη Κορανική που είναι η καθαρότερη (καθαρεύουσα) γλώσσα της Χετζάζης (σημερινής Σαουδικής Αραβίας). Στην πραγματικότητα επιβιώνουν ως σήμερα μόνον πέντε προϊσλαμικές επιγραφές που επιβεβαιώνουν τη γραπτή μορφή της γλώσσας σε εκείνη την εποχή και ένα κείμενο, του οποίου όμως η χρονολόγηση αμφισβητείται, το Μουαλλακάτ, δηλαδή οι Απαγορευμένες Ωδές.

Μετά τον θάνατο του Μωάμεθ, το 632, το Ισλάμ ξέφυγε από τα σύνορα της Αραβίας και κατέκτησε ένα μεγάλο μέρος του αποκαλούμενου τότε «πολιτισμένου κόσμου». Συνεπώς, οι Άραβες ως κατακτητές, αντιμετώπιζαν με εκατομμύρια αλλόγλωσσων υπηκόων, απέκτησαν ένα σημαντικό πρόβλημα επικοινωνίας. Αυτό ακριβώς το πρόβλημα ήταν που ώθησε τη γλώσσα σε μια σημαντική αλλαγή και κυρίως στην απώλεια της πολυπλοκότητάς της και του δυσνόητου λεξιλογίου. Αρκετές γενιές μετά τον θάνατο του Μωάμεθ, πολλά εδάφια του Κορανίου έγιναν δυσνόητα για τον μέσο αραβόφωνο πληθυσμό.

Οι μουσουλμάνοι ισχυρίζονται ότι το Κοράνιο διαθέτει τα χαρακτηριστικά της πνευματικής ποίησης και χάρις και είναι η ίδια η λογοτεχνική του τελειότητα μια απόδειξη της θείας προέλευσής του. Εφόσον αυτή η τελειότητα είναι εμφανής μόνον σε εκείνους που μιλούν Αραβικά, μόνον το αρχικό κείμενο θεωρείται το πραγματικό Κοράνιο. Όλες οι άλλες μεταφράσεις έχουν απλά σχολιαστικό χαρακτήρα. Σύμφωνα μάλιστα με την παράδοση, στη μετάφρασή του το ιερό βιβλίο δεν πρέπει ποτέ να λέγεται απλά Κοράνιο, για να μη συγχέεται με άλλες «απαγγελίες» και πρέπει να συνοδεύεται από επιθετικούς προσδιορισμούς, όπως το Ένδοξο, το Ευγενές κ.ά.

Ο μουσουλμάνος λόγιος θα πρέπει να είναι ικανός να διαβάσει και να καταλάβει το Κοράνιο στην αρχική του μορφή. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αρκετοί πιστοί που δε γνωρίζουν την Αραβική αποστηθίζουν το αρχικό κείμενο, θεωρώντας ότι με αυτή την πράξη τους πλησιάζουν περισσότερο τον Θεό.

Η ιστορία του Κορανίου

Ο Μωάμεθ δεν ήξερε να διαβάζει ή να γράφει. Απλώς απήγγειλε ό,τι του αποκαλυπτόταν, προκειμένου να το αποστηθίσουν και να το καταγράψουν οι σύντροφοί του. Οι Μουσουλμάνοι λόγιοι πιστεύουν ότι το κορανικό κείμενο αντιστοιχεί ακριβώς σε αυτά που αποκαλύφθηκαν στον Μωάμεθ μέσω του αγγέλου Τζιμπρίλ (Γαβριήλ). Οι αποκαλύψεις δόθηκαν σε μια περίοδο 20 με 23 χρόνων περίπου, από το 610 ως το θάνατό του το 632.

Τον καιρό του θανάτου του Προφήτη Μωάμεθ, πολλές από τις αποκαλύψεις του Θεού προς το πρόσωπό του βρίσκονταν ήδη καταγεγραμμένες. Οι αποκαλύψεις γράφονταν σε διάφορα υλικά, που βρίσκονταν πρόχειρα εκεί γύρω, κυρίως σε φοινικόφυλλα, σε δέρματα και σε κόκκαλα. Επί χαλιφείας του Αμπού Μπακρ και κατά τη διάρκεια των πολέμων κατά των Αποστατών, η μάχη στους Κήπους του Θανάτου στη κοιλάδα Γιαμαμάχ, ανάμεσα σε μουσουλμάνους και αποστάτες από το

Ισλάμ, κόστισε τη ζωή των περισσότερων από τους πιστούς του Μωάμεθ, που είχαν ακούσει τις αποκαλύψεις του Θεού και τη διδασκαλία του Προφήτη τους. Ο κίνδυνος να χαθεί για πάντα ο Λόγος του Θεού ήταν άμεσος. Ο πρώτος που συνειδητοποίησε τον κίνδυνο ήταν ο επόμενος, μετά τον Αμπού Μπακρ, χαλίφης, ο Ουμάρ ιμπν αλ-Χαττάμπ.

Ο Αμπού Μπακρ, τότε, επιφόρτισε τον 21χρονο Ζαγίντ ιμπν Θααμπίτ, έναν από τους ανσάρ, και έναν από τους τέσσερις που κατέγραφαν τα λεγόμενα του προφήτη κατά τη διάρκεια της ζωής του, να καταγράψει και να συγκεντρώσει αυτά που θυμόντουσαν οι Κουράα (έτσι λέγονταν αυτοί που είχαν απομνημονεύσει ολόκληρο το Κοράνι) και οτιδήποτε είχε γραφεί αποσπασματικά, σε ένα βιβλίο. Ο Ζαγίντ αναφέρει: «... έτσι άρχισα να ψάχνω να βρω τα διάφορα κομμάτια του Κορανίου που ήταν γραμμένα σε φοινικόφυλλα, στην επιφάνεια επίπεδων πετρών, σε κομμάτια δέρματος, στις καρδιές των ανθρώπων και στα κόκκαλα (συνήθιζαν να γράφουν στα κόκκαλα της ωμοπλάτης των καμήλων και των προβάτων). Συνέχισα να ψάχνω μέχρι που ανακάλυψα και το τελευταίο κομμάτι (κεφάλαιο) του Κορανίου που ήταν τελείως εξαφανισμένο». Μετά, κατέγραψε τις διηγήσεις των ανθρώπων που είχαν απομνημονεύσει κομμάτια ή και ολόκληρο το Κοράνι. Όπως γράφει ο Πέρσης θεολόγος Al Baghawee στο βιβλίο του Sharh as-Sunnah (4/522), οι άνθρωποι που τα υπαγόρευαν ήταν τόσο έντιμοι και τόσο θρήσκοι που δεν τόλμησαν να αλλάξουν ή να ξεχάσουν ούτε τελεία από το Λόγο του Θεού.

Οι κύλινδροι του Κορανίου που μαζεύτηκαν έμειναν στη φύλαξη του Αμπού Μπακρ μέχρι που πέθανε, μετά πέρασαν στη φύλαξη του Ομάρ μέχρι που πέθανε και αυτός και μετά στη φύλαξη της κόρης του, Χάφσα μπιντ Ομάρ.

Ο Ζαγίντ έκανε πολλά αντίγραφα από το κείμενο που τελικά έφτιαξε αλλά, συν τω χρόνω, καινούργια, διαφορετικά και μερικές φορές αλληλοσυγκρουόμενα, αποσπάσματα μπήκαν στα αντίγραφα, που κυκλοφορούσαν σε μια ευρεία επικράτεια. Τελικά, διαφορετικά κείμενα διάβαζαν οι μουσουλμάνοι της Μεδίνας, διαφορετικά οι της Συρίας και διαφορετικά του Ιράκ.

Έτσι, κατά τη διάρκεια της χαλιφείας του Οθμάν ιμπν Αφφάν, το αυθεντικό κείμενο που ήταν στη φύλαξη της Χάφσα διασταυρώθηκε με τα κείμενα που επικρατούσαν σε όλη τη μουσουλμανική επικράτεια. Τα αντίγραφα, που ετοιμάστηκαν πάλι από τον Ζαγίντ με τη βοήθεια ενός συμβουλίου στη Μεδίνα, μοιράστηκαν σε όλες τις πόλεις, φέρνοντας τη σφραγίδα της αυθεντικότητας και της έγκρισης των αρχών, ενώ τα υπόλοιπα κείμενα διατάχτηκε να καταστραφούν.

Από τότε, το κείμενο διαφυλάχτηκε απολύτως, ώστε να είμαστε βέβαιοι ότι ακόμα και σήμερα έχουμε μπροστά μας το κείμενο της εποχής του Οθμάν.

Ελληνική μετάφραση

Το Κοράνιο έχει μεταφραστεί σήμερα σε όλες σχεδόν τις γλώσσες του κόσμου όπως και στην ελληνική. Σημειώνεται ότι στην ελληνική μεταφράσθηκε και εκδόθηκε πρώτη φορά από τον Γ. Πεντάκη το 1886 μετά από έγκριση του Βασιλέως Γεωργίου του Α΄. Εκείνη την έκδοση ακολούθησε η δεύτερη του 1928.

Εδώ βρίσκεται το Κοράνιο σε ελληνική μετάφραση ολόκληρο.
<https://tikaras.files.wordpress.com/2008/05/korani-greek1.pdf>

Ακόμα ένα βίντεο όπου μιλάει για το κοράνιο στα ελληνικά.
<https://www.youtube.com/watch?v=A6WulhQ0BrY>

ΠΗΓΕΣ:

- 1) <https://sciencearchives.wordpress.com/2015/08/17/%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B7/>

---

2. <http://www.thekeytoislam.com/el/islamic-civilization-modern-science.aspx>
3. <http://www.mixanitouxronou.gr/pos-to-islam-esose-ton-archeo-elliniko-ke-romaiko-politismo-ke-vgike-brosta-apo-ti-meseoniki-evropi-otan-i-islamiki-epistimi-thavmaze-ton-aristoteli-ke-meletouse-ton-efklidi/>

---

4. Wikipedia
5. *The key to islam*
6. Σχολικό βιβλίο θρησκευτικών β λυκείου
7. <http://www.elzoni.gr/html/ent/025/ent.34025.asp>
8. υλικο απο βιβλια
